

JOK-BLADET

2 - 2006

Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2006.09.09)
E-mail: o.bernard@telia.com
JOKs hemsida: jok.hemsida.net



ÅR 2006 INLEDDES ARTSTARKT

Under det första halvåret 2006 gjordes ovanligt många intressanta observationer av för området sällsynta fåglar på Järnafältet.

Allra mest glädjande var väl att det observerades tre arter som aldrig tidigare setts på Järnafältet. Ett så stort antal nya arter under ett år har inte noterats för området sedan 1997.

Att det upptäckts nya arter i området är givetvis beroende på flera faktorer.

Det är välkänt att slumpen ofta medverkar vid upptäckten av udda arter, men det finns dock flera andra faktorer som starkt påverkar antalet trevliga och spännande observationer i "vårt" område.

Att antalet skådare och skådartimmar ständigt ökar på norra Järnafältet bidrar naturligtvis starkt till att allt fler, såväl vanliga som betydligt ovanligare, fåglar upptäcks i området.

Ytterligare en mycket viktig faktor, som definitivt påverkar områdets fågelfauna, utgörs av de aktuella kommunernas insatser i området. Utan t ex skapandet och underhållet av våtmarker hade områdets fågelfauna varit betydligt fattigare. Därmed hade intresset för Järnafältets fågelfauna varit avsevärt mindre, vilket i sin tur medfört att antalet skådare som besöker området varit märkbart färre.

Under år 2006 har hittills följande tre nya arter upptäckts på Järnafältet:

Svärta; en grupp med 18 ex. sträckte över södra delen av Säbysjön.

Myrsnäppa; minst 5 ex. rastade under några dagar på Säby strandäng.

Citronärsla; 1 ex. hane rastade på Säby strandäng.

(Fler uppgifter ang. upptäckten av områdets nya arter kan läsas på annan plats i JOK-bladet.)

Bland övriga rariteter som hittills under år 2006 observerats i området är:

Gravand; sågs med 1 ex. överflygande vid två tillfällen (30-meterskärret + södra Säbysjön).

Alfågel; en hane rastade under en hel dag i södra delen av Säbysjön.

Ejder; en hane sträckte över 30-meterskärret/Älgkärrstippen. (3:e fyndet av arten i området.)

Sjööorre; en grupp med 28 ex. sträckte över Säbysjön.

Smålom; 1 ex. passerade på låg höjd över Ravalen. (3:e fyndet av arten i området.)

Brun glada; sågs över 30-meterskärret och södra Säbysjön. (2:a fyndet av arten i området.)

Kornknarr; 1 ex. hördes vid 30-meterskärret, tyvärr dock bara tillfälligt.

Vaktel; 1 ex. hördes under två kvällar vid Barkarby flygfält.

Rödspov; 1 ex. passerade på låg höjd över 30-meterskärret.

Skärpiplärka; 2 ex. rastade under två dagar på Säby strandäng samt 1 ex. som några dagar senare rastade tillfälligt i 30-meterskärret.

Forsärsla; ett synnerligen unikt antal (totalt ca 8 ex.) rastade vid Fäboda, Väsby sjöäng, Bögs gård och Molnsätra. Dessutom rastade minst 2 st forsärlor vid Ulriksdal.

SVÄRTA – ny art för Järvafältet

På förmiddagen den 29/4 2006 sträckte en grupp med 18 st svärta över södra delen av Säbysjön, vilket observerades av flera JOKare från Säbysjöns fågeltorn och Säby strandäng.

Inlandsfynd av svärta är tämligen sällsynt, åtminstone i vår del av landet, och arten har aldrig tidigare observerats på Järvafältet.

CITRONÄRLA – ny art för Järvafältet

Årets andra nya art för Järvafältet blev citronärsla. Den 10/5 kl 12:45 upptäcktes en citronärsla (hane) sittande på det staket som skiljer Säby strandäng från hästhagen norr om Säby gård. Tyvärr blev citronärlan bortkörd efter en kort strid med områdets revirhävdande gulärsla och därför sågs citronärlan endast under 1-2 minuter av upptäckarna (O Bernard och L Friberg).

Stort eftersök påbörjades med hjälp av alltfler intresserade och efter drygt två timmar återupptäcktes fågeln av J Wallin vid nordvästra delen av Säby strandäng. Men även vid detta tillfälle blev observationstiden bara några minuter lång innan citronärlan åter försvann. Denna gång hann i alla fall ytterligare 3-4 st JOKare få se den mycket rara besökaren.

Under kvällen eftersöktes citronärlan av ett flertal skådare, men tyvärr utan framgång. Säby strandäng bevakades även påföljande dag, men inte heller då sågs citronärlan.

Trots den korta observationstiden, i samband med upptäckten, hann Lars Friberg ändå med att ta en serie mycket bra bilder, och av dessa framgår det att citronärlan var en 2K-hane. Bilder på citronärlan finns på JOKs hemsida under galleri/rariteter samt på Lars Fribergs hemsida. Länk till denna finns på JOKs hemsida under JOK-info/Länkar.

Fynd av citronärslor i Uppland (Källa: Upplands Ornitologiska Förenings hemsida).

1972.09.30: 1 ex. juv. vid Rönnskärs udde, vilket utgör första fyndet av arten i Sverige.
1988.10.04: 1 ex. honf. på Svenska Högarna.
1990.05.19: 1 ex. hane vid Angarnsjöängen.
1990.05.21: 1 ex. hane (2K) Ledskärsängarna.
1990.09.28: 1 ex. på Svenska Högarna.
1995.05.07: 1 ex. hane (2K) Hällan, Hållnäs.
1995.05.08: 1 ex. hane vid Karlholmsviken.
1997.04.28: 1 ex. honfärgad i Hjälstaviken.
1998.05.21: 1 ex. hona på Örskär.
1998.09.13: 1 ex. (1K) på Örskär.
2001.04.27: 1 ex. vid Ulva kvarn, Bälunge.
2001: 1 ex. hane samhäckade med gulärsla vid Menhammarsviken, Ekerö.
2006.05.10: 1 ex. hane (2K) Säby strandäng.

I "Upplands Fåglar" (Fredriksson & Tjernberg, 1996) beskrivs att citronärlan häckar som närmast i västra Ryssland samt numera även i Litauen. Dessutom att artens utbredningsområde utvidgats i riktning västerut under de senaste decennierna.

Blandhäckningar mellan citronärsla och gulärsla har konstaterats i bl a Västmanland och vid Menhammarsviken, Svartsjölandet (2001).

MYRSNÄPPA – ny art för Järvafältet

Äntligen upptäcktes myrsnäppor på Järvafältet. Mycket efterlängtad eftersom det tycks som att vi väntat på denna art under en hel evighet. Det är dock troligt att myrsnäppor ibland rastat i områdets våtmarker men tyvärr då alltid undgått upptäckt eftersom de dolts av hög vegetation. Den 27/5 slog det så att säga äntligen till, för då upptäckte Johan Wallin och Percy Fredriksson 5 st myrsnäppor rastande på Säby strandäng.

Till många Järvaskådares lycka fanns åtminstone några av myrsnäpporna kvar t o m den 31/5. Dessa var inte helt överraskande ofta svårobsade, eftersom de envisades med att uppehålla sig ute på strandängen, där de gärna försvann i den höga växtligheten.

Med en ganska stor dos av tålmod kunde nog ändå alla som försökte få glädja sig åt att skåda och kryssa denna efterlängtade nya Järvaart.

Antalet observerade arter på Järvafältet är, med svärta, brun glada, myrsnäppa och citronärsla inräknat, 257 st.

På norra Järvafältet har hittills 250 arter observerats.

NYA ARTER PÅ JÄRVAFÄLTET 1990-2006

Under vare sig år 2004 eller 2005 upptäcktes någon ny art för Järvafältet och därför är det extra trevligt att det hittills i år redan observerats tre nya arter för området. Nedan presenteras vilka nya arter som upptäckts på Järvafältet sedan fågelskådningen började accelerera i området under 1990-talets inledning.

NYA ARTER SOM UPPTÄCKTS PÅ JÄRVAFÄLTET FR O M 1990

- 1990 – Svart rödstjärt, pungmes och skägges
- 1991 – Ingen ny art
- 1992 – Vitkindad gås, *snögås**, myrspov och videsparv
- 1993 – Storskarv, ejder och ängshök
- 1994 – Vittrut, större piplärka och försärla
- 1995 – Jaktfalk, svart stork, mindre sångsvan och ringand
- 1996 – Spetsbergsgås, gravand och vassångare
- 1997 – Prutgås, smalnäbbad simsnäppa och kustsnäppa
- 1998 – Dammsnäppa
- 1999 – Mindre skrikörn och amerikansk kricka
- 2000 – Biätare och taigasångare
- 2001 – Gråspett
- 2002 – *Strippgås** och tereksnäppa
- 2003 – Stäpphök och dvärgsparv
- 2004 – Ingen ny art
- 2005 – Ingen ny art
- 2006 – Svärta, myrsnäppa och citronärsla

* Kursivt markerade arter anses ej uppträda spontant i Sverige.

ARTER OBSERVERADE ÅR 2005, VILKA ÄNNU EJ GODKÄNTS AV RK/RRK

Vattensångare

Eftersom arten är mycket sällan observerad i landet (24 fynd), och SOFs raritetskommitté dessutom anser den vara svår att artbestämma i fält, kräver man att en s k raritetsrapport skall kompletteras med foto eller inspelad sång för att ett fynd av vattensångare skall godkännas. Andra krav som accepterats för ett godkännande är att arten fångats vid t ex en fågelstation och därmed korrekt artats i handen.

Beträffande den "vattensångare" som upptäcktes vid Ravalen den 26/8 2005 klarade den tyvärr inte RK:s krav för ett godkännande eftersom den vare sig fotograferades, sjöng eller fångades.

Mindre skrikörn

Beträffande den "mindre skrikörn" som observerades av flera JOKare den 6/6 2005, då den sträckte över Älgkärstippen/Säbysjön, anser

RK, med hänvisning till inskickad raritetsrapport, att det inte kan uteslutas att observationen gällde en stäppörn.

För oss som hade nöjet att få se, och utan några större problem arta den förbisträckande örnen till mindre skrikörn, kom RK:s negativa utlåtande som minst sagt överraskande.

Dammsnäppa

För denna art kräver Stockholms RRK en s k raritetsrapport och en sådan har lämnats in av upptäckaren. RK:s bedömning är dock inte känd då detta skrivs (aug 2006).

Stäpphök

Raritetsrapporten gällande den stäpphök (ej helt utfärgad hane) som observerades från Fornborgsberget den 5-6/9 2005 tycks, när detta JOK-blad skrivs (aug 2006), ännu ej vara behandlad av SOFs raritetskommitté.

”SVERIGE VÄRST I EUROPA FÖR FÅGLARNA”

En artikel med ovan, enligt författaren, något tillspetsade rubrik presenterades i SOF:s medlemstidning ”Vår Fågelvärld” nr 4/2006.

I denna larmartikel redovisas en märkbar och sorglig nedgång för fågelfaunan i vårt land under åren 1990-2002.

I Sverige häckar 248 arter och av dessa har en minskning noterats hos 48% av arterna. Häckningsbeståndet ökar hos 26% och hos övriga arter, 28 %, är beståndet tämligen stabilt. Källa till dessa uppgifter är Sveriges Ornitologiska Förening (SOF).

Enligt samma artikel finns endast ett land i Europa som redovisar större minskning än Sverige – Turkiet, där 52% av häckningsbeståndet minskar.

Även i våra nordiska grannländer noteras en minskning, men där dock med ”bara” 21-34%.

Minskningen av vårt lands häckande fåglar, gäller 114 arter, visar sig jämnt fördelad mellan skogsland, jordbruksbygd och våtmarker/sjöar.

I **skogslandskapet** minskar t ex fem av våra åtta hackspetsarter, alla mesarter samt även landets allra vanligaste fågelarter - lövsångare och bofink.

I **jordbrukslandskapet** minskar häckningsbeståndet hos bl a stare, hämpling och gulsparv.

Bland arter som häckar vid **våtmarker, inkluderat sjöar,** rapporteras minskning för bl a vigg, knipa och skrattmås.

Dessa trista uppgifter, hämtade från en sk larmartikel i VF 4/2006, bygger givetvis på mycket insamlad fakta.

Vissa uppskattningar ingår dock i sammanställningen över häckningsbeståndet, men trots detta tvingas man ändå inse att det är alldeles för många fågelarter som minskar i Sverige.

Hur skall man då kunna bryta denna negativa trend?

Det är nog tyvärr inte tillräckligt att olika typer av skydd för fåglarna och deras biotoper som t ex naturreservat och fågelskyddsområden skapas, även om dessa insatser är positiva och mycket nödvändiga.

Det krävs sannolikt helt andra och betydligt mera omfattande och kostnadskrävande förändringar i t ex landets skogs- och jordbruk.

Nedgången för våra häckande fåglar beror givetvis inte endast på förhållandet och förändringar på häckningslokaler i vårt land. Förhållandet under fåglarnas flyttning, och inte minst vid deras övervintringslokaler, utgör definitivt en faktor som i hög grad inverkar på häckningsbeståndets storlek för de flyttfåglar som häckar hos oss.



FINNS DET FLER ”NYA” ARTER ATT UPPTÄCKA PÅ JÄRVAFÄLTET? SVARET ÄR SJÄLVKLART – MÄNGDER!

Här följer några exempel på arter som observerats på flera fågellokaler i Uppland och därför får anses vara klart möjliga att även kunna upptäcka på Järvafältet:

Rostand
Amerikansk kopparand
Ågretthäger
Tuvsnäppa
Sandlöpare
Skärfläcka
Vitvingad tärna
Småtärna

Mindre sumphöna
Dvärgsumphöna
Korttålräcka
Lundsångare
Kungsfågelsångare
Brandkronad kungsfågel
Halsbandsflugsnappare
Rosenstare

IGELBÄCKEN NÄSTAN HELT SKYDDAD

Den 12/6 beslutade Stockholms kommun att inrätta "Igelbäckens kulturresevat i Stockholms stad". I detta resevat ingår bl a ett skydd av Igelbäcken och dess nederbördsområde på sträckan mellan Akallavägen och Kymplingelänken.

Äntligen, efter flera decenniers kamp med ett stort antal medverkande, har denna sträcka av Igelbäcken erhållit sitt skydd.

Genom inrättande av Igelbäckens kulturresevat är nästan hela sträckan av Igelbäcken mellan Säbysjön och utloppet i Edsviken skyddad.

Endast en kortare sträcka vid Barkarby flygfält återstår att resevatsskydda.

Verkligen glädjande att arbetet med att rädda Igelbäckens nu i princip nått sitt mål.

Igelbäcken och dess nederbördsområde har tyvärr hunnit påverkats innan resevatsskydd skapats, vilket främst medfört att tillgången på vatten från bäckens nederbördsområde minskat. Detta p g a att man vid ny bebyggelse och skapandet av hårdgjorda ytor inom nederbördsområdet valt att leda det regnvatten, som tidigare sökt sig till Igelbäcken på naturlig väg, till kommunernas avloppsnät och reningsverk.

Sedan flera år tillbaka försöker man från flera håll finna lämpliga lösningar på att kunna till-

föra vatten till Igelbäcken, så att denna bl a kan behålla sin intressanta vattenfauna.

Vid inrättandet av Igelbäckens kulturresevat finns planer på att skapa några mindre våtmarker i anslutning till bäcken.

Den intressantaste av dessa förväntas bli den som planeras vid det s k Skogvaktarkärret, beläget söder om Igelbäcken, alldeles intill Kymplingelänken.

Två andra våtmarker av mindre yta redovisas i skötselplanen för det nya resevatet;

Ärvinge träsk (ca 1 km väster om Kymplingelänken) samt Granholmskärret/Hästa damm (sydost om Hästa gård).

Till att skapa Skogvaktarkärret och Granholmskärret finns pengar vilka erhållits via den s k "Miljömiljarden".

JOK-bladet hoppas kunna återkomma med fler intressanta uppgifter gällande dessa våtmarker, t ex hur de skall utformas och inte minst när det är dags att börja bygga dem. Förhoppningsvis sker byggstart för någon av våtmarkerna redan kommande vinter.



IGELBÄCKENS VATTENFÖRING

En konsult har på uppdrag av "Stockholm Vatten" under hösten -05 och våren -06 arbetat med en hydrologisk undersökning gällande Igelbäcken för att försöka finna en lösning på hur mängden strömmande vatten i bäcken skall kunna ökas.

Problemet, med för lite vatten i bäcken, är gammalt och välkänt men dock fortfarande olöst. Förhoppningsvis lyckas man genom den nya undersökningen hitta fram till någon ny lösning som inte tidigare diskuterats.

JOK ser naturligtvis mycket positivt på att Igelbäcken får ett vattentillskott, något som skapar bättre förutsättningar för bäckens fauna.

JOK och flera andra föreningar har vid olika tillfällen framfört till bl a Stockholms kommun att ett ökat vattenuttag från Säbysjön helt undanröjer förutsättningarna till att skapa s k våroversvämningar vid Säbysjöns våtmarker, vilket visat sig utgöra en av de viktigaste åtgärderna för att bevara en intressant fågelfauna vid sjön.

JOK, i likhet med Järfälla kommun som lagt ner stort kapital i lyckade restaurerings- och underhållsarbeten av sjöns våtmarker, förväntar oss därför inte att tidigare avfärdade förslag om en ökad tappning från Säbysjön åter aktualiseras.

Vid varma och nederbördsfattiga somrar, som t ex årets sommar, bidrog dämmet och den vattenmängd som under vårens snösmältning sparades i Säbysjön till att det under hela sommaren 2006 kunde släppas strömmande vatten ut från sjön till Igelbäcken.

JOK väntar med stort intresse på "Stockholms Vattens" presentation över hur Igelbäcken skall tillföras en ökad vattenmängd och vi hoppas givetvis på en snabb, vettig och lyckad lösning på det mångåriga och svårlösta problemet.



IGELBÄCKENS DÄMME

Tack vare ett större snödjup under den gångna vintern än normalt, blev vattennivån våren 2006 högre i Säbysjön och dess våtmarker än vad vi upplevt de senaste åren.

Den stora mängden smältvatten medförde att vårens högsta nivå vid dämnet uppmättes till +18,13 meter över havet (20/4).

Det är endast vid några få vårar som högre nivå uppmätts sedan dämnet färdigställdes inför våren 1996.

Den hittills allra hösta nivån vid dämnet och Säbysjön noterades med +18,18 m ö h år 2002.

Årets nivå får anses vara ganska lämpligt hög för att gynna fågelfaunan vid Säby strandäng. Under någon vecka var i princip hela strandängen översvämmad, vilket är ett önskemål och skapar goda förutsättningar för såväl häckande/rastande änder och vadare.

En ännu högre vattennivå hade sannolikt inte förbättrat förutsättningarna vid strandängen, eftersom antalet öar, som vid årets höga nivå stack upp inne på strandängen, då blir ännu färre. Något som kan begränsa möjligheterna för flera arter att både häcka och rasta.

Det enda lite negativa med årets höga vattennivå var att den inträffade något för sent p g a att såväl snösmältning som islossning inträffade senare än normalt denna vår. Detta medförde att översvämningsperioden, och tiden för avtappning av Säbysjön ned till lämplig s k häckningsnivå, blev lite för komprimerad för att förhållandena vid sjön med tillhörande våtmarker skulle vara helt optimala.

Förhållandena var dock tillräckligt bra för att fågel- och artrikedomen blev den bästa vid strandängen på åtskilliga år.

STUBBRYTNING I 30-METERSKÄRRET

I föregående nr av JOK-Bladet (1/2006) informerades om att Järfälla kommun erhållit pengar från Naturvårdsverket för stubbrytning i den nordvästra delen av 30-meterskärret, vilket avser ytan norr om 30-metersstigen och då endast på Jakobsbergssidan av Igelbäcken.

Tyvärr stannade projektet upp i samband med upphandlingen av en entreprenör för stubbrytningen p g a att "militären" inte ansåg sig kunna garantera att arbetsområdet var helt säkert att utföra den planerade typen av arbetet i.

Trots tidigare utförd ammunitionsröjning i det gamla målområdet bedömer man att det inte är lämpligt att genomföra markarbeten här. Detta p g a att det fortfarande kan finnas kvar ammunition i kärret som ej detonerat.

Järfälla kommun har naturligtvis inget annat val än att följa "militärens" rekommendation. Kommunen ansökte emellertid raskt efter

"militärens" information om nya pengar för en kompletterande ammunitionsröjning i 30-meterskärret. Dessa pengar har erhållits, vilket naturligtvis är mycket positivt för en fortsatt utveckling av 30-meterskärret till att bli ännu bättre för bl a våtmarksfåglar.

Såväl ammunitionsröjning som stubbrytning är minst sagt svårt att genomföra i 30-meterskärret p g a att kärret under den definitivt största delen av året, om man undantar vintern, är mycket svårframkomligt.

Att genomföra arbetet under vintersäsongen är lockande, men risken är dock stor att kärret då täcks av ett tjockt snö- och islager som förmodligen medför att vare sig projektilröjare eller stubbrytare uppnår det eftersträvade resultatet.

I början av september har en entreprenör för projektilröjning besökt 30-meters och förhoppningsvis kan dennes arbete starta under hösten.

BARKARBYFÄLTET –

viktigt beslut om utbyggnaden togs i augusti

Ytterligare ett steg mot Barkarbyfältets utbyggnad togs i slutet av augusti då Järfälla kommunstyrelse och fullmäktige godkände områdets "Översiktsplan", vilken omfattar ca 5000 bostäder på det gamla flygfältet. Nästa steg i den planerade utbyggnaden är att kommunen skapar en detaljplan som mer

exakt skall beskriva bebyggelsen utformning/placering i området.

De första husen i etapp 1 av bostadsbebyggelsen håller redan nu på att byggas i det s k Flottiljområdet. Dessa (6 st villor), med placering alldeles bakom IKEA, skall vara inflyttningsklara under sommaren 2007.

UTTER BESÖKTE RAVALEN

Efter att sent på kvällen den 11/6 ha lyssnat på en vaktel vid Barkarbyfältet cyklade Rikard Dahlén mot bostaden i Sollentuna.

Då han ungefär vid midnatt passerade utefter Ravalens västra sida, upptäckte han ett djur som simmade norrut i sjön.

Rikard for hem och hämtade sin kamera för att om möjligt kunna dokumentera observationen. Då han kom tillbaka till Ravalen återupptäckte han djuret, som mycket överraskande visade sig vara en utter, vid sjöns utlopp.

Rikard lyckades ta en bild på uttern då den befann sig under gångbron vid det s k dämnet, där det troligen fanns gott om lättfångad.

Rikards bild på uttern kan ses på JOKs hemsida (se Galleriet).

Tidigt på morgonen den 12/6 mötte "Matte" Weiland, helt ovetande om Rikards nattliga upptäckt, uttern nära gångbron vid utloppet. Uttern simmade då i riktning söderut, d v s ut

mot sjön. Möjligen skrämdes uttern av några ungdomar som befann sig i båt ute i sjöns norra del och återvände därför in i kanalsystemet vid utloppet.

Efter denna observation sågs tyvärr uttern inte vid något fler tillfälle.

Det skulle naturligtvis vara intressant att få veta hur den mycket rara besökaren hittat vägen till Ravalen. Mest troligt är väl att den vandrat/simmat genom flera sjöar för att så småningom via Vibyån hamna i Ravalen.

Observationen av utter på norra Järvafältet, ja sannolikt hela Järvafältet, bör vara den första på rejält många år.

Vid tidpunkten för utterns besök i Ravalen presenterades resultatet av en utterinventering i Uppland. Här framgick att det just nu finns 40-50 st uttrar i landskapet och artens förekomst för närvarande uppvisar en positiv trend.

MINK VID SÄBYSJÖN

Med början i mitten av 1990-talet intensifierades jakten på mink inom Järfälla kommuns del av norra Järvafältet.

Under de första åren fångade Järfälla kommuns viltvårdare, i samarbete med JOK, 15-18 minkar/år i s k slagfällor. Flertalet av dessa minkar fångades vid 30-meterskärret och vid Rocksta.

Under de senaste åren har antalet observerade liksom fångade minkar varit mycket få, något som givetvis gagnat områdets fågelfauna. Vid t ex skrattnåskolonin har inga minkar setts på åtskilliga år.

Under vintern 2005-06 upptäcktes dock mink vid Igelbäcken/30-meterskärret och trots att flera fällor placerades ut i området lyckades inte någon mink fångas.

I slutet av juli sågs från Säbysjöns fågeltorn en gammal mink med fyra st stora ungar simmande i riktning mot 30-meterskärret.

JOK kommer givetvis, och detta naturligtvis i samarbete med Järfälla kommuns viltvårdare som har jakträtten i området, att satsa så kraftigt som möjligt på att minska antalet minkar vid Säbysjön.

JOKare RÄDDADE BACKSVALEKOLONI PÅ ÖLAND

I samband med Gunnar Siljestrands vistelse på Öland denna vår besökte han bl a det ofta fågelintressanta området vid reningsverket i Mörbylånga.

Vid ett av besöken på denna lokal upptäckte han att backsvalor häckade (ca 100 bohål) i jordhögar som utgjorde någon typ av massupplag. Mycket trevligt, men dess värre fanns en s k baklastare på plats och denne hade precis börja bearbeta backsvalornas "bohögar".

Gunnar plockade då fram sin allra myndigaste stämman och satte med omedelbar verkan stopp på lastmaskinen. Därefter ilade Gunnar snabbt

upp till Mörbylånga kommunkontor för att få tag på någon ansvarig för dessa jordhögar. Efter en tids väntan i kommunhuset fick Gunnar kontakt med rätt person och denne övertygades till att lägga ner arbetet med de aktuella jordhögarna. Sannolikt bidrog Gunnars insats starkt till att förhoppningsvis många backsvaleungar kom på vingarna vid Mörbylånga reningsverk.

En mycket likartad räddningsinsats för häckande backsvalor genomfördes av JOK vid Järfälla kommuns jordupplag norr om Barkarby flygfält år 2004.

ROVFÅGLAR PÅ NORRA JÄRVAFÄLTET 2006

Bivränk, 2-3 par

Ett par har fått två ungar, för övrigt i samma bo som 2005. Båda ungarna ringmärktes. Ett annat par har av okänd anledning avbrutit sin häckning. Vid kontroll av boet fanns fårska lövkvistar och dun vilket visar att vråkarna varit där och byggt på.

Martin Tjernberg, som forskat en del runt bivränk i Uppland, säger att normalt en tredjedel av bivråksparen genomför sin häckning, en tredjedel avbryter av någon anledning och den återstående tredjedelen går över huvud taget inte till häckning.

Utöver dessa samma två par som under 2005, finns även i år misstanke om åtminstone ytterligare ett häckande par till.

Brun kärrhök, 2 par

6 ungar ringmärktes i ett bo i Säbysjön, 5 av ungarna blev med säkerhet flygga. Den 6:e ungen var vid ringmärkningen betydligt mindre än sina kullsyskon och det är osäkert om den ungen blev flygg.

4 ungar ringmärktes i ett bo i Ravalen. Vi har inga exakta GPS-positioner på de båda bona "i vasshavet" men det kan inte fela många meter mellan de båda årens boplatser.

Duvhök, 3 par

I år har tre par duvhök inlett häckning på norra Järvafältet. Tyvärr misslyckades två av paren och det tredje paret lyckades med ett nödrop få en unge flygg.

Det "första" paret inledde som vanligt sin häckning, honan ruvade åtminstone ett par veckor, därefter blev som vanligt den mänskliga störningen för stor. Varje lördag blir häckplatsen en krigsskådeplats, en stor grupp människor "leker" med sina soft airguns.

En teori är att problemet uppstår om hannen kommer med mat till honan under "lekens" gång, d v s ca 09:00-18:00. Honan lämnar då boet för att äta, kanske är det så att hon inte vågar sig tillbaka för att åter ruva. I år sågs honan med säkerhet ruva fredag kväll, lördag kväll var hon borta och hökarna sågs ej mer vid boet. JOK kommer att ta upp en diskussion med Järfälla kommun om vad som eventuellt kan göras åt saken.

Det "andra" paret duvhök ruvade åtminstone fram till den 12 maj, d v s mer än halva ruvtiden.

När vi den 8:e juni kom för att ringmärka ungarerna var boet tomt. Det är osannolikt att detta berodde på mänsklig störning, kanske var det mården som varit framme.

Det "tredje" paret lyckades få en unge flygg. När ungen (bild finns på JOK:s hemsida i Galleriet) ringmärktes den 30 juni hittades två döda och ganska stora ungar på marken under boet. Den ena ungen hade fått sina utväxande vingpennor avbitna, d v s av ett däggdjur. En teori är att en mård slängt ungarerna till marken och därefter börjat äta på den ena. Men varför inte den andra? Och varför lämnade han en unge kvar i boet?

Hur som helst blev den kvarvarande ungen så småningom flygg.

Den 21 augusti återfanns årets enda kända duvhökunge på Järvafältet vid Studsvik, Södermanland (81 km från märkplatsen). Han "påträffades svårt medtagen, förmodligen blind på höger öga då det var helt grått. Kunde inte flyga, avmagrad, avlivades". Ungen (en hane) ringmärktes den 30 juni, den 15 juli satt han på en gren bredvid boet och var således flygg.

Ett par har häckat alldeles utanför norra Järva, 4 ungar fanns i det boet. Dessa hökar sågs ofta hämta byte vid Säbysjön.

På södra Järvafältet har ett par häckat på samma plats som 2005. Tre ungar ringmärktes och blev flygga. Ytterligare två par har häckat alldeles utanför södra Järvafältets gräns, 3 resp 2 ungar var resultatet där.

Sparvhök, 2 par

Trots intensivt eftersök har endast 2 häckningar konstaterats, båda i närheten av fjolårets häckplatser.

Övriga häckplatser från 2005 har genomsökts noga och flera gånger utan att någon häckning kunnat konstateras. Även andra presumtiva områden har genomletats med samma dystra resultat.

Vintern var kall och snörik. Den efterföljande våren var som bekant sen med snö till mitten av april. Om det har gjort att färre par häckat vet vi inte, det är bara en teori.

Det är svårt att hitta häckande sparvhök, sannolikheten att vi missat en eller flera häckningar är stor. Det känns därför mycket troligt att antalet par varit fler än de vi hittat.

Ormvråk, 4-5 par

4 nya bon har hittats, inget bo från 2005 användes.

Två av årets par häckade sannolikt också 2005. Det tredje paret fanns på plats 2005 men då hittade vi ingen häckning. Det fjärde paret har häckat alldeles intill Rotebroleden, det är troligt att detta par förra året häckade utanför Järva.

Till detta kommer ett par som starkt markerat revir och hela våren uppehållit sig på samma plats i en skogsdunge. Trots eftersök har vi inte kunnat hitta något bo, dom har troligen inte häckat.

Ett annat par återkom till sin häckplats bara för att konstatera att boet användes av duvhök (som senare misslyckades).

Vart detta vråkpar tog vägen är okänt.

Fiskgjuse, 1 par

Ännu har paret inte gått till häckning men efter en trevande början i våras har dom kommit ordentligt i gång med bobygget.

Nästa år förväntar vi oss de första kläckta fiskgjusungarna på Järva i "modern" tid. Fiskgjusen är numera för övrigt en vanlig syn på Järvafältet. Det känns inte helt osannolikt att något fler par kommer till häckning inom några år.

Tornfalk, 1 par

5 ungar blev flygga i en holk nära flygfältet. Ungarna ringmärktes.

På södra Järvafältet har 3 par häckat med 5, 5 resp 6 ungar (som ringmärktes).

Till följd av den sena våren (?) var årets häckningar någon vecka senare än 2005.

Lärkfalk, 1-2 par

Ett par fick ut 2 flygga ungar.

Det är inte ofta vi med säkerhet kunnat konstatera häckning på Järvafältet.

Senast (och enda gången tidigare ?) var för något år sedan, då ett par ungar fanns runt Älgkärrstippen.

Ytterligare ett par lärkfalk har under lång tid setts vid Säbysjön. I slutet av augusti sågs en ung lärkfalk vid sjön, vilket kan vara resultatet av en lyckad häckning i området.

Kattuggla, 2 par

Endast två kullar rapporterade, en vid Tånglötskärret och en i ekskogen Hansta.

På ett par platser till har ugglor hörts/setts men inga ungar har rapporterats.

Ett synnerligen magert resultat som med stor sannolikhet beror på den kalla, långa och snörika vintern. Även om inte vi har hittat några döda ugglor så rapporteras stor dödlighet från övriga delar av landet.

Sparvuggla

Osäkert om arten häckat. En sparvuggla hördes dock vissla i Älgkärret i mitten av april. Trots visst eftersök har den inte återfunnits.

En annan (?) uggla fanns under vintern väster om Ravalen.

Tommy Eriksson

BRUN GLADA- nästan ny art för Järvafältet

Den 15/5 upptäcktes Järvafältets första bruna glada då den kom flygande på relativt låg höjd över 30-meterskärret i riktning mot Säbysjöns södra del.

Att det var området allra första bruna glada var vi övertygade om ända fram till påföljande dag. Då upptäcktes det emellertid att det redan fanns en observation av brun glada inskriven i rapportsystemet "Svalan". Observationen gällde en brun glada vid Säbysjön år 1974 (18/5).

Årets bruna glada, således området andra, bromsade upp över södra Säbysjön och skrattnåskolonin för att sedan flyga iväg norrut över Säbysjön. Därmed trodde vi att gladan lämnat området för gott, men den bruna gladan återkom efter ca 25 minuter och tog då höjd över Säby gård för att definitivt lämna området i riktning mot sydväst.

Den 31/8 observerades ytterligare en brun glada över 30-meterskärret/Säbysjön, vilket därmed blev årets andra och samtidigt det tredje fyndet av arten på Järvafältet.

(Totalt observerades årets bruna glador av nio JOKare.)

FISKGJUSARNA VID SÄBYSJÖN

Under större delen av häckningssäsongen 2005 observerades i princip dagligen ett fiskgjusepar vid Säbysjön. Då uppträdde gjusarna så att man fick en känsla av att dessa rent av planerade för en häckning vid eller mycket nära sjön. Vid något mycket enstaka tillfälle under hösten 2005 sågs gjusarna transportera bomaterial, men någon form av bobygge kunde då inte upptäckas.

Under vintern 2005-06 upptäcktes emellertid en gles samling av kvistar som placerats i toppen på en tallkrona.

Denna samling av kvistar, vilket så småningom visade sig vara början till ett fiskgjusebo, hade placerats i just den tall som flera av oss JOKare under flera år bedömt vara synnerligen lämpligt för just ett gjusbo. Tankarna hade under en längre tid därför funnits på att försöka hjälpa gjusarna med att bygga ett bo i den aktuella tallen, men eftersom detta var enklare sagt än gjort har bobygget fått vila.

Under våren 2006 återvände fiskgjuseparet till Säbysjön och den 6/5 sågs gjusarna för första gången para sig i boet, som dock vid denna tidpunkt inte såg särskilt imponerande ut.

Att fiskgjusarna valt exakt samma tall, som vi med mänsklig uppfattning ansåg vara den lämpligaste i området för bobygge, känns en aning betryggande för den framtida utvecklingen.

DUVHÖKSHÄCKNING AVBRUTEN PÅ HÄSTA KLACK – se även "ROVFÅGELINVENTERING ÅR 2006"

Ett duvhökspår försökte, men misslyckades tyvärr, i år att häcka på Hästa klack, en lokal som alltid utgjort en mycket pålitlig och klassisk lokal för duvhökar.

Även ormvråkar har ofta valt att häcka här och vid något tillfälle häckade t o m två ormvråkspar på detta tämligen begränsade område.

Tyvärr tvingas vi konstatera att rovfåglar numera har mycket svårt att genomföra lyckade häckningar på klacken.

Orsaken till detta beror med största sannolikhet på att Hästa klack varje lördag, och då under större delen av dagen, besöks av en tämligen stor grupp med människor. Dessa är mycket aktiva och rör sig över större delen av området.

Eftersom Hästa klack inte på något sätt är skyddad upplevs det som relativt svårt att påverka

Under hela sommaren och hösten 2006 sågs fiskgjuseparet i princip dagligen vid Säbysjön. Vid åtskilliga tillfällen fanns dessutom fler fiskgjusar än paret vid sjön och ibland sågs ända upp till fem gjusar i boets närhet. Dessa ägnade sig åt att bli spelflyga och förmodligen inspektera boet som under juli och augusti växte i storlek och allt mer liknade ett färdigbyggt fiskgjusebo. Det upplevs klart positivt för framtiden att så många gjusar visade intresse för boet vid Säbysjön.

Nu stundar en vinter och då skall "våra" gjusar göra en tur och returresa till Västafrika.

Under en sådan, inklusive övervintringen, kan givetvis mycket hända, men förhoppningsvis drabbas inte "vårat" par av några olyckor utan återvänder våren 2007, d v s för tredje säsongen, till sitt bo vid Säbysjön.

Vi väntar nu med extra stor spänning eftersom det brukar ta 3-5 år för ett ungt fiskgjusepar att etablera sig och därför, och om allt går väl, finns en förhoppning om en lyckad häckning vid Säbysjön redan under sommaren 2007.

Historik:

Fiskgjusar häckade fram till 1940-talet vid Väsbysjön och i närheten av Översjön. Sedan dess har fiskgjusar endast setts bygga bo vid ett enda tillfälle på norra Järvafältet (i närheten av Älgkärrstippen år 1965). Någon häckning genomfördes dock inte i samband med detta bobygge.

den verksamhet som nu, och sedan flera år tillbaka, pågår på klacken.

JOK, SNF, Föreningen Rädda Järvafältet m fl har under en lång räkka av år verkat för att Järfälla kommun skall införliva Hästa klack med Järvafältets naturreservat, men hittills har vi inte uppnått någon som helst framgång i vårt arbete.

I stället har man i samband med Barkarbyfältets utbyggnad även uppvisat planer för bebyggelse i nära anslutning till Hästa klack.

Järfälla kommun har dock backat beträffande en eventuell bebyggelse vid klacken, förmodligen på grund av en kraftig kritik mot dessa planer. Att skapa någon typ av naturskydd vid Hästa klack har man däremot hittills inte velat medverka till.

ORO FÖR FLERA ARTER SÅNGARE

Under de senaste åren har vi tvingats uppleva en stadig nedgång för **gräshoppsångare**, **kärrsångare** och **härmsångare** på norra Järvafältet.

Under år 2006 gjordes för allra första gången ingen enda observation av **gräshoppsångare** på norra Järvafältet. Ett fynd finns dock av en gräshoppsångare på annan del av Järva, en sjungande fågel i närheten av Ärvinge träsk (Kista). Arten har allt sedan början av 1990-talet konstaterats minska på norra Järvafältet. I mitten av 1980-talet kunde flera gräshoppsångare höras samtidigt och detta bara i Djupandalen (mellan sjön Djupan och Hägerstalund).

Den första observationen av **kärrsångare** på Järvafältet gjordes i samband med ringmärkning vid Råstasjön år 1975. Därefter ökade antalet observationer på ett trevligt sätt i området. Under 1980-talet utgjorde sjösidan av Säby gård en mycket pålitlig lokal för arten. Då nyttjade varje år flera kärrsångare det täta brännässelbuskage som på den tiden fanns utefter gårdens stenmur. Då nässelbuskaget avlägsnades sökte sig någon av kärrsångarna ned till buskagen vid Säby gårds damm, dit arten därefter återkom årligen fram till mitten av 1990-talet.

Under de senaste åren har området väster och nordväst om Järfälla kyrka utgjort Järvafältets överlägset bästa kärrsångarelokal. Trots buller, vägbyggnadsarbeten och allmänt kraftigt störigt har minst en kärrsångare, ofta ytterligare några stycken, stadigt återvänt till området. Även under år 2006 fick vi höra en kärrsångare vid Järfälla kyrka, dock endast under fyra dagar. Eftersom kärrsångaren tidigare år stannat kvar och revirhävdat i området under ca en månad tycks det nästan som att han i år fick nog av lokalen och valde att flytta till en lugnare plats.

Eftersom kärrsångaren vid Järfälla kyrka utgjorde den enda observationen av arten i år på norra Järvafältet, upplevs detta som klart oroande för artens framtid i vårt område.

En art som uppträtt mera vanligt under alla år i området är **härmsångare**. Arten har dock aldrig förekommit rikligt men ändå setts/hörts årligen på flera platser i området.

Även för denna sångare har antalet observationer minskat märkbart under de senaste åren. I slutet av maj år 2006 observerades ca fem härmsångare på norra Järvafältet. Detta under sträcktid för arten och samtliga av dessa

individer var, bara efter någon enda dag, tyvärr försvunna och hade sannolikt sträckt vidare.

Det är givetvis trist att det blir allt färre observationer av gräshopps-, kärr- och härmsångare på Järvafältet.

Eftersom det upplevs som att situationen kanske inte är lika tydligt negativ för dessa sångare i övriga Uppland, undrar man naturligtvis varför norra Järvafältet möjligen drabbats hårdare? Synnerligen svårförklarad eftersom vårt område under de senaste decennierna till allra största delen varit skyddat genom naturreservat, vilket medfört att inga större biotopförändringar noterats som kan ha påverkat de aktuella sångarnas förekomst i området.

PS: För att bevara gräshoppsångare och kärrsångare på Järvafältet "tvingas" vi kanske börja odla energiskog på några lämpliga platser. Undertecknad har fram till den senaste tiden uppfattat dessa odlingar som otroligt trista, fula, ogenomträngliga, ovänliga och ensidigt uppbyggda av en enda ört. I en sådan specialinriktad biotop kan väl inte särskilt mycket trivas. Nu har det dock visat sig att det på flera platser i Uppland, och då i just dessa energiskogar, observerats både gräshoppsångare och kärrsångare. Och detta inte bara med enstaka exemplar. Nu är det väl knappast troligt, eller ens önskvärt, att det planteras energiskogar inom Järvafältets naturreservat. Vi får väl i stället hoppas på att gräshoppsångare och kärrsångare ändå, utan konstlade medel, finner en framtid på Järvafältet.

Besk karamell

I Club 300:s utomordentliga medlemstidning "Road-runner" (nr 2/2006) fanns följande information om läget för den vittryggige **hackspetten**, en mycket välkänd art för de JOKare som under åren varit aktiva i Färneboområdet: "Läget för vittryggen är både dåligt och kanske till och med nationellt pinsamt för Sverige. Inget annat land i Europa har förlorat någon hackspettsart helt. Och skogsnationen Sverige håller nu på att förlora sin andra hackspettsart inom loppet av drygt 20 år. Vi borde kunna göra något åt det, men lyckas inte vare sig med stora eller små projekt att förändra bilden. Klubbens (Club 300) stöd fortsätter naturligtvis. Ett par häckade 2005, Uttrycket Now or Never känns närliggande."

SKRATTMÅSKOLONIN UTVECKLING VID SÄBYSJÖN

1940-50

Under detta decennium började skrattnåsar att häcka i en stadigt ökande omfattning vid flera sjöar i Upplands inland. Man bör därför kunna anta att de första häckningarna av arten vid Säbysjön genomfördes under detta årtionde.

1968-70

JOK registrerade att 150-200 par häckade vid södra delen av Säbysjön.

I en publicerad dokumentation "Ornitologisk undersökning av Säbysjön, 1970" redovisas att 150 skrattnåspar häckade vid sjön.

1980-talet

I början av detta årtionde häckade fortfarande ca 150 par vid södra delen av Säbysjön.

I mitten av 1980-talet försvann emellertid skrattnåsarna från Säbysjön.

Huvudorsaken till detta var sannolikt brist på lämpliga ytor för boplacering.

Åren 1989-92 häckade åter nåsarna (ca 150 par) vid södra Säbysjön, vilket sannolikt berodde på att en mindre restaurering genomfördes. Denna medförde att ytor, lämpliga för t ex boplatser åt nåsarna, skapades

1990-talet

1993-96; skrattnåsarna saknades åter vid södra Säbysjön. Orsaken till detta var sannolikt att de tidigare iordninggjorda ytorna lämpliga för boplacering vuxit igen.

1997; skrattnåsarna återkom och 230-250 par lyckades få 450-500 flygga ungar. Ett mycket glädjande resultat med det största antalet par som någonsin häckat på lokalen.

Orsaken till den positiva utvecklingen var omfattande restaureringsarbeten vid Säby strandäng. Skrattnåsarna uppskattade helt tydligt denna insats och valde att häcka på öarna utanför strandängen.

1998; skrattnåskolonin vid Säby strandäng växte med ett minst sagt överraskande stort antal individer och 800-1000 par lyckades få 1200 ungar flygga.

1999; skrattnåskolonin exploderade och den redan rekordstora kolonin fördubblades i storlek. Ca 2000 par lyckades få ca 2000 ungar flygga och med detta stora antal häckande par utgjorde därmed Säbysjöns skrattnåskoloni numera en av Svealands allra största.

2000-talet

2000; skrattnåskolonin bestod av 1750 par som fick 1750 ungar flygga.

2001; kolonin bestod av 2200-2300 par, vilket är det största antalet som hittills noterats. Antalet flygga ungar blev dock "bara" 1500-1700 st, vilket var något färre i jämförelse med resultatet för år 1999 och 2000.

2002; även detta år bestod kolonin av ca 2200 par. Dock blev "bara" 1300-1500 ungar flygga, vilket är något färre jämfört med de närmast föregående åren. Orsaken till nedgången, beträffande antalet flygga ungar, kan bero på ett ökat tryck av predatorer som t ex räv. Vid riksinventeringen år 2002 visade det sig att **skrattnåskolonin vid Säby strandäng var landets 3:e största.**

En otrolig utveckling för en lokal som saknade häckande nåsar för inte särskilt många år sedan.

2003; kolonin bestod av ca 2000 par. Antalet flygga ungar noterades till "bara" ca 800 st. Orsaken till det försämrade häckningsresultatet är med största sannolikhet ett ökat tryck från predatorer, främst räv.

2004; kolonin minskat till ca 1500 par och antalet flygga ungar blev minst 1000 st.

2005; även i år valde ca 1500 par att häcka på lokalen. Häckningsresultatet blev dock det sämsta, sedan skrattnåsarna återvände till Säbysjön år 1997, eftersom endast ca 300 ungar kom upp på vingarna.

Den mest troliga orsaken till det dåliga resultatet var svåra väderförhållanden under främst en natt i slutet av maj. Lokalt kraftigt regn, med inslag av hagel kompletterat med kyla, får anses ha påverkat häckningsresultatet mycket negativt eftersom nåsarnas vid den tidpunkten mycket små ungar/pull sannolikt inte klarade av detta oväder.

2006; kolonin bestod av ca 1300 par och häckningsresultatet blev klart godkänt.

Totalt blev minst 1000 ungar flygga.

För 7:e året i rad gästade den gråhäger, som specialiserat sig på att ta sig in i kolonin trots nåsarnas protester, för att frossa på nåsungar. En bedömning är att denna "unika" gråhäger själv äter, samt levererar till sina egna ungar, minst 100 skrattnåsungar per år.

KANADAGÄSS STOPPADE RÄV

Sent på kvällen den 28/5 observerades hur en räv korsade Säby strandäng i riktning ut mot skrattmåskolonin. Detta uppmärksammades givetvis av områdets kanadagäss som alltid är mycket alerta mot allt som liknar hundar och därmed också räv vilken förmodligen utgör kanadagässens största predator.

Skrattmåsar, som vid denna tidpunkt kläckt fram de första ungarna, attackerade räven redan då den gjorde entré på strandängen. Dock utan någon som helst framgång, eftersom räven fortsatte sin vandring i riktning ut mot måsarnas häckningsöar.

Kanadagässen på strandängen flyttade sig snabbt ut till en öppen vattenyta då de upptäckte räven. Där valde de att samlas i en grupp och vid detta tillfälle i den sk blå bården som skiljer själva strandängen från de utanför liggande öarna. Här simmade gässen i en lång rad följande rävens vandring utefter den blå bården.

Antalet kanadagäss var ca 30 st och det visade sig att räven inte vågade ge sig ut i vattnet och korsade denna armada av gäss för att komma ut till måsarnas öar. Räven insåg alldeles säkert att den var i kraftigt underläge vid en konfrontation med denna mängd av kanadagäss, i synnerhet som att möte i så fall skulle komma att ske på gässens hemmaplan, dvs ute i vattnet.

Vid detta tillfälle verkade kanadagässen som ett skyddsbarriär åt skrattmåsar och övriga arter häckande ute på öarna. Något som möjligen kan förändra kanadagässens ofta skamfilade rykte.

SNATTERÄNDER HÄCKADE ÄVEN I ÅR PÅ JÄRVAFÄLTET

I fjol (2005) häckade snatterand för första gången sedan 1960 på Järvafältet, då områdets hittills enda häckning genomfördes vid Ravalen.

År 2005 konstaterades således en lyckad häckning av arten vid Säby strandäng, vilket förhoppningsvis utgjorde inledningen på en etablering av arten på lokalen eftersom det under häckningssäsongen 2006 fanns tre par snatterand vid Säby strandäng.

Två av dessa par lyckades med häckningen och båda visade upp stora kullar (8 + 9 pull) i månadsskiftet juni – juli.

GRÅGÄSSENS UTVECKLING PÅ NORRA JÄRVAFÄLTET

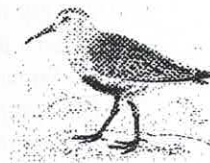
Fortfarande väntar vi på att grågås skall etablera sig på allvar som häckfågel på norra Järvafältet. Vid flera fågellokaler i närområdet, t ex Angarn och Hjälstaviken, började grågås häcka under 1980-talet. På dessa lokaler har antalet häckande grågäss under åren ökat kraftigt vilket påverkat de tidigare häckande kanadagässen så att dessa minskat på lokalerna.

En sådan utveckling, där grågås till stor del kommer att ersätta de nu häckande kanadagässen vid t ex södra delen av Säbysjön, har vi sannolikt att förvänta oss.

Det visar sig att grågässens etablering på Järvafältet går långsamt och hittills har endast två lyckade häckningar (2003 och 2005) konstaterats, båda vid södra delen av Säbysjön. Under säsongen 2006 sågs en hona ruva i 30-meterskärret, men häckningsförsöket misslyckades.

SYDLIG KÄRRSNÄPPA PÅ SÄBY STRANDÄNG

Under perioden 15-18/4 2006 rastade en kärrsnäppa i sommardräkt av den sydliga rasen *Calidris alpina schinzii* på Säby strandäng.



Detta är förmodligen andra gången denna ras av kärrsnäppa observerats på Järvafältet och den första under vårsträcket.

En juvenil kärrsnäppa rastade vid IKEA-pölen den 12-13/7 1995 och man kan på en tidpunkten med relativ stor säkerhet anta detta var en kärrsnäppa av den sydliga rasen.

De enda kända häcklokaler för den sydliga rasen av kärrsnäppa norr om Järvafältet är Ledskärsviken (dock ingen häckning år 2004) och Björns skärgård (3 häckningar år 2004). I Sverige häckade knappt 300 par sydliga kärrsnäppor i slutet av 1990-talet.

Den aktuella rasen har uppvisat en nedgång under hela 1900-talet och eftersom nedgången pågick även i slutet av seklet är risken stor att trenden fortsätter in på 2000-talet (Källa: Sveriges fåglar –2002).

Det kan väl inte helt uteslutas att denna ras av kärrsnäppa någon gång i framtiden vid något tillfälle kan försöka häcka vid någon av Järvafältets våtmarker.

STORLOMMARNA I SÄBYSJÖN

Den gångna vintern var lite längre än vad vi upplevt under senaste åren. Detta innebar att isen på Säbysjön också låg längre än vanligt, något som säkert störde bl a sjöns storlommor vilka vid flera tillfällen innan islossning överflygande inspekterade isläget.

Samma dag (18/4) som sjön blev isfri intog storlommarna både Säbysjön och Översjön. Vid de båda sjöarna såg allt därefter normalt ut med 2 par i Säbysjön och 1 par i Översjön.

Den 2/6 observerades det södra paret med 2 st mycket små ungar och den 5/6 sågs även det norra paret med 2 st lika små ungar.

Redan den 7/6 tvingades vi dock konstatera att det södra paret förlorat en av sina ungar. Orsaken till detta kan t ex vara att ungen var dålig redan vid födseln, predatorer eller näringsbrist.

Fram till den 17/6 fanns således 1 par med 2 ungar i norra delen av Säbysjön och 1 par med endast en unge i den södra delen av sjön.

Den 17/6 noterades en överraskande förändring. Det s k södra paret hade med sin enda unge summit upp till den nordligaste delen av sjön, medan det s k norra paret, med sina 2 ungar, numera fanns i södra delen av sjön.

De båda lomparen kom efter denna rockad att stanna kvar på sina nya platser under återstoden av häckningsäsongen.

En sådant revirskifte har aldrig tidigare noterats i Säbysjön. I stället har det upplevts som att storlommarna haft en mycket tydlig gräns, norr om ön i sjön, som inget av paren "klev" över.

Varför då detta revirskifte? En personlig spekulation är att det södra paret förlorade sin unge p g a näringsbrist och därför valde att byta upp sig till norra delen av sjön, vilken man tydligen bedömde ha rikligare med lämplig föda.

Att det södra paret lyckades med detta kan kanske bero att detta par funnits vid sjön ca 10 år innan det norra började häcka här och möjligen därför utgör det dominerande paret i sjön.

Längre fram under häckningsäsongen (senare delen av juli) förlorade det par som numera befann sig i söder den ena av sina ungar.

Varför är obekant. Predator? Näringsbrist? Årets häckningsresultat i Säbysjön blev således så att de båda paren fick var sin unge flygg, fast så att säga på fel plats i sjön.

Paret vid Översjön misslyckades, men totalt sett är häckningsresultatet på norra Järva ändå helt o k med två flygga ungar på tre par.

BRUNAND – NYTT HÄCKNINGSSREKORD I SÄBYSJÖN

Häckningsäsongen 2006 blev mycket framgångsrik för brunänderna i Säbysjön.

Redan ifjol konstaterades att antalet häckande par ökat markant vid sjön. Då upptäcktes 8 kullar, vilket upplevdes som en stor framgång för arten i vårt område.

I år kunde vi med stor tillfredsställelse konstatera att det fanns **ännu fler kullar, minst 10 st**, i Säbysjön.

I Fågelrapporten för Uppland år 2003, vilken är den senaste som redovisat statusen för brunänderna i landskapet, berättas att det då häckade ca 70 par i Tämnaren inklusive Sörsjön. Dessa lokaler hyser därmed den största delen av landskapets häckande brunänder.

Vid övriga sjöar i Uppland, förutom de som ingår i Stockholms rapportområde, häckade/bedömdes häcka/ max 18 par.

Om dessa siffror är hyfsat överensstämmande med vad som gäller för år 2006, bör detta betyda att Säbysjön för närvarande är en av Upplands allra bästa lokaler för brunänder. Synnerligen värdefullt och positivt eftersom brunand numera är en s k rödlistad art.

Under 1990-talet var Säbysjön beträffande brunänder mest känd som en populär rastlokal i samband med framför allt höststräcket.

Det allra största antalet rastande brunänder noterades den 30/9 1995, då det räknades in otroliga 520 ex. i södra delen av Säbysjön.

TRANPAR ÄVEN I ÅR

Under våren år 2005 visade för första gången någonsin ett tranpar intresse för att försöka häcka på Järvafältet.

Denna häckningsäsong sågs paret ofta i norra delen av 30-meterskärret och vid det närbelägna Sjögärdet. Vid några tillfällen gjordes observationer av tranparet även vid Finnängen.

Även under våren år 2006 uppehöll sig detta tranpar i området och i år tycktes paret föredra att vistas vid Finnängen.

Än så länge har paret inte klarat av att komma till häckning, men vi får väl hoppas på att tranorna så småningom finner sig till ro på någon lämplig plats i området, och att vi därmed kan få glädja oss åt den allra första häckningen av arten på Järvafältet.

SMÅDOPPINGARNA HÅLLER PÅ ATT LÄMNA JÄRVAFÄLTET

Smådopping har under alla tider uppträtt tämligen sparsamt på norra Järvafältet, men en överraskande och positiv förändring noterades emellertid år 2003, då arten helt plötsligt valde att häcka i både Ravalen och Säbysjön.

Tidigare har häckning på Järvafältet endast konstaterats i Lötsjön (1994). Dessutom gjordes häckningsförsök vid Väsby sjöäng åren 1999 och 2000.

Häckningarna år 2003 genomfördes efter att det under vintern 2002-03 uppstått fiskdöd p g a syrebrist i både Ravalen och Säbysjön. Det får därför anses som mycket troligt att smådoppingarna valde att häcka här just för att det vid den tidpunkten fanns liten mängd fisk i dessa sjöar. Därmed minskade konkurrensen om föda och dessutom blev antalet predatorer på smådoppingarna och deras ungar också färre.

Under år 2006 kan vi konstatera att fiskbeståndet repat sig i Ravalen och Säbysjön och samtidigt tvingas vi konstatera att smådoppingarna håller på att lämna dessa sjöar.

Spelande smådoppingar noterades vid båda sjöarna under våren, men häckningsresultatet ser denna sommar hittills mycket dystert ut.

Under år 2005 häckade smådopping för första gången någonsin i Djupan. Även under år 2006 har arten setts i sjön och då sannolikt även häckat där.

Vid Väsby sjöäng fanns under stor del av inledning på årets häckningssäsong två par smådoppingar och åtminstone det ena paret lyckades med häckningen.

Eftersom smådoppingar inte tycks trivas och vilja häcka i sjöar med tämligen riklig tillgång på fisk, är det en förhoppning att vi kan få behålla arten som häckfågel på norra Järvafältet vid Väsby sjöäng och Djupan p g a att dessa sjöar sannolikt saknar fisk.



SVARTHAKEDOPPING – INGEN LYCKAD HÄCKNING 2006

År 2004 återkom äntligen svarthakedopping som häckfågel på Järvafältet. Mycket efterlängtad eftersom den närmast föregående lyckade häckning av JOKs egen dopping genomfördes vid Säbysjön så långt tillbaka som år 1991. Vid Ravalen häckade ett par svarthakedopping år 2004, och år 2005 häckade två par framgångsrikt på samma lokal. Således en utveckling som pekade i så att säga rätt riktning.

Under inledningen av häckningssäsongen 2006 fanns åter två svarthakedoppingpar vid Ravalen. Eftersom det dessutom fanns ett par i Säbysjön såg allt klart lovande ut för årets häckningssäsong.

Tyvärr tvingas vi dock konstatera att samtliga av områdets par misslyckade med häckningen under år 2006. Orsaken till det negativa resultatet är som vanligt svårfunnen. Predatorer är nog det mest sannolika, men näringsbrist kan inte heller uteslutas.

HAR DEN TAPPRE KÄRRSÅNGAREN VID JÄRFÄLLA KYRKA GETT UPP?

Även i år återkom den mycket tappra kärrsångaren till Järfälla kyrka och även i år valde han att försöka hävda revir i det oerhört bullerstörda området vid Norrviksvägen, mitt emot en bilverkstad.

Tyvärr stannade kärrsångaren endast en knapp vecka, under månadskiftet maj – juni, på lokalen.

Tvingas vi därmed dra slutsatsen att han gett upp försöken att häcka här? I så fall är ju inte detta helt överraskande.

Det är med mänskliga ögon egentligen ofattbart att han orkat kämpat i så många år, om det nu gäller samma individ.

Utvecklingen är för närvarande negativ för områdets kärrsångare eftersom den trista lokalen vid Järfälla kyrka under de senaste åren utgjort den enda säkra lokalen för arten

FÄRGMÄRKT BRUSHANE PÅ SÄBY STRANDÄNG

Den 3/5 rastade 12 st brushanar på Säby strandäng och några av dessa var märkta med flera färgade "flaggor" på benen.

Vi kunde med säkerhet avläsa samtliga färgmärkningar på en av brushanarna och via forskning på internet kunde Johan Wallin spåra sig fram till att märkningen utförts i Holland.

Från Holland vi fick veta att färgmärkningen av bl a brushanar startade år 2004 och hittills har minst 3300 brushanar hunnit märkas. Den aktuella fågeln, som rastade på Säby strandäng den 3/5 2006, hade ringmärkts den 10/4 2006 i Holland.

Ringmärkarna i Holland informerade om att märkning av den aktuella brushanen ingick i ett stort projekt där flera arter vidare ringmärktes med målsättningen att avslöja fler uppgifter om häckningslokaler och flyttningsmönster.

Holländerna informerade om att man med hjälp av ringmärkningen bl a tycks kunna påvisa att vadare som häckar allra längst upp i norr, med arktiska förhållanden, väljer att övervintra utefter t ex Atlantens kuster.

Vadare som häckar söder om tundran tycks däremot välja att övervintra på inlandslokaler.

NORDLIG GULÄRLA HÄCKADE ÄVEN I ÅR PÅ SÄBY STRANDÄNG

För andra året i rad häckade en nordlig mörkhuvad gulärta (hane) av rasen *Motacilla flava thunbergi* med en hona av den sydiga rasen *Motacilla flava flava* på Säby strandäng.

Häckningar av nordlig gulärta har hittills endast konstaterats vid maximalt fem tillfällen i Uppland.

På Säby strandäng upptäcktes dessutom en ganska mörkhuvad gulärlehane, vilken häckade i princip samma område som den nordliga gulärlehanen.

Eftersom den ganska mörkhuvade hanen uppvisade ett tydligt ljusst ögonbrynssträck, som utgör en viktig karaktär för sydlig gulärta, kan man ju ta sig friheten att spekulera i att den aktuella lite mörkare hanen kan vara ett resultat av fjolårets blandhäckning vid Säby strandäng.

GRÅHÄGERN FROSSADE PÅ SKRATTMÅSUNGAR ÄVEN I ÅR

Även under häcknings-säsongen 2006 återkom den skrattmåsungeätande gråhägern till Säby strandäng. Detta innebar att det var sjunde året i rad som hägern återvände till lokalen och valde denna för gråhägerar unika födan- måsungar.



Till all lycka för måskolonin tycks det hittills vara endast en enda gråhäger som utvecklat konsten att motstå skrattmåsarans försvars-attacker och därmed kunna ta sig ned på häckningsöarna. Här har den, utan att kunna drivas bort av måsarna, klivit omkring och tämligen enkelt hittat och plockat upp måsungarna med näbben.

Efter att fått med sig lämpligt antal ungar flög hägern alltid bort till Säby gårds strandskog, alldeles söder om strandängen, där den vilade och smälte maten innan den drog iväg med sin last. Förmodligen till hungriga ungar vid någon av hägerkolonierna i Mälaren.

Hur många skrattmåsungar försvinner då varje år genom den aktuella gråhägers unika födoväl?

Ett försök till uppskattning av detta antal, som bygger på att hägern befinner sig i måskolonin under ca 20 dagar och att den då bedöms ta minst 5 ungar/dag, resulterar i att totalt ca 100 ungar/år blir hägermat.

Om det tyvärr är så att hägern tar 10 ungar/dag, vilket inte alls är omöjligt, försvinner dubbelt så många, d v s ca 200 skrattmåsungar på detta vis.

SMÅLOM ÖVER RAVALEN

Enligt uppgift i rapportsystemet "Svalan" observerades en flygande smålom över Ravalen den 19/5.

Om denna observation blir godkänd av Stockholms Regionala Rapportkommitté (RRK) utgör detta första fyndet av arten på Järvafältet sedan 1964.

På Järvafältet är hittills endast följande två observationer av smålom kända: 1958 augusti (datum tyvärr ej noterat) flög 1 ex. över Berggården. (RF). 1964.04.27 1 ex. flygande över Hägerstalund.

FÅGELSKÅDNINGENS DAGAR 13-14/5

JOKs dubbla satsningar med aktiviteter vid både Säby strandäng och Bög-/Väsby gård vid "Fågelskådningens dag" den 14/5 blev med lokaltidningen "Mitt i Järfällas" hjälp en trippelsatsning.

Lokaltidningens "stimulerande" feltryck om att "Fågelskådningens dag" arrangerades på lördagen den 13/5 medförde att vi fick chans att presentera fågelfaunan vid Säby strandäng både lördag och söndag.

Under lördagen var det soligt men trist blåsigt och det senare störde definitivt skådandet vid Säby strandäng. Till strandängen kom trots det lite kämpiga vädret ca 15 st fågelintresserade.

Söndagen den 14/5, den officiella "Skådardagen", gynnades av mycket vackert väder. Vid fågelvandringen, med start från Bøgs gård, deltog ca 30 personer.

Vid den skådningen och fågelsnacket vid Väsby gård visade ytterligare ca 20 personer intresse för JOKs arrangemang.

Söndagens fågelvisning vid Säby strandäng lockade ca 20-25 besökande.

Under "Fågelskådningens dag" observerades i samband med JOKs olika aktiviteter bl a årtor, skedänder, årets första bivråk, havsörn, en rejält försenad fjällvråk, turkduva (raritet i området), lärkfalkar och flera arter vadare som t ex mo-snäppor.

Ansvariga och funktionärer vid JOKs aktiviteter under skådardagen var Rikard Dahlén och "Matte" Weiland vid Bøgs- och Väsby gård samt Tommy Eriksson, Johan Wallin, "Classe" Cronlund samt Olle B vid Säby strandäng. Dessutom deltog ytterligare medlemmar för-tjänstfullt och tillsammans bidrog vi till att "Fågelskådningens dag" kunde genomföras på ett sätt som bör ha skapat ett ökat intresse för fåglar och Järvafältet bland intresserade besökare.

Ett stort tack till alla JOKare som medverkade vid skådardagarna.

HUR MÅNGA FÅGELARTER KAN MAN SE, EN DAG I MITTEN AV MAJ, PÅ NORRA JÄRVAFÄLTET?

I samband med "Fågelskådningens dag" den 14/5 genomförde JOK en arträkning för att försöka ta reda på hur många fågelarter som kan ses under en dag i mitten av maj på norra delen av Järvafältet.

Vid summeringen visade det sig 113 arter observerades den 14/5 2006 i det aktuella området. Arter som ej upptäcktes den 14/5, men vilka ändå kan räknas in eftersom de med allra största sannolikhet fanns i området var ca 6 st.

Dessa skåda säkra arter, vilka ej upptäcktes under den aktuella dagen, var drillsnäppa, ängspi-plärka, järmsparv, stjärtmes, nötkråka och hämpling.

Bland de noterade arterna den 14/5 finns egentligen endast några få mera anmärkningsvärda observationer som turkduva (knappt årlig i området) och en rejält försenad ung fjällvråk.

Enligt denna "artinventering", med de skåda säkra arterna inräknade, fanns 119 arter på norra Järvafältet den 14/5 2006.

JOKs UTSTÄLLNING PÅ NATURSKOLAN

Den utställning, där JOK försöker presentera föreningen samt fågel-faunan på Järvafältet, som tidigare visats på biblioteken i Jakobsberg, Sollentuna och Kista, finns för närvarande uppmonterad inne på Naturskolans kafé, Väsby gård.

Utställningen innehåller informationstexter och bilder som förhoppningsvis ökar allmänhetens intresse för Järvafältet och

inte minst för områdets intressanta fågel-fauna.

Du som ännu inte haft möjlighet att ta del av JOKs utställning har således en chans att göra detta under hösten. Varför inte i samband med besök på kaféet (endast öppet söndagar) eller vid någon av JOKs innekvällar.

JOKs FÅGELMATNINGAR

Även denna vinter kommer JOK att hålla igång fågelmatningar söder om Säbysjön (nära stigen till fågeltornets start) och nära parkeringen till Fäboda gård (utefter stigen i riktning mot Väsby gård).

Med pengar ur klubbkassan köps solrosfrön och en del talg, men för att fågelmatningarna skall vara ännu mer lockande och nyttiga för småfåglaerna är det naturligtvis värdefullt om du som har möjlighet stöttar JOKs matningar med solrosfrön, andra frön, talgbollar, bröd, nötter, frukt, överblivna ostbitar o s v.

Har du frågor, idéer m m angående JOKs matningar kan du t ex vända dig till de som ansvarar för matningarna.

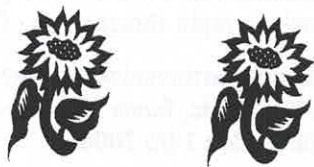
Ansvariga för matningen vid Säbysjön är Olle Bernard, Allan Lidbeck och Tommy Eriksson. För matningen vid Fäboda ansvarar Björn Wester och Bo Hallman.



FÅGELRESTAURANGEN VID 30-METERS-PARKERINGEN HÅLLER ÖPPET ÄVEN I VINTER

Föregående vinters goda resultat, med bl a en stationär fjällvråk vid den anlagda sk fågelestaurangen vid 30-meters-parkeringen, bidrog säkert till att Järfälla kommun åter ställt upp på att så dessa ytor.

I samband med årets sådd utökades t o m fågelrestaurangens yta något. Vid sådden valdes örter som bär näringsrika frön, bl a ryps och lin, något som bör komma fåglarna till nytta under kommande vinter.

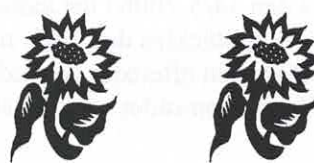


NY FÅGELRESTAURANG ÖPPNAD NEDANFÖR FORNBORGSBERGET

Inför den kommande vintern har Sollentuna kommun/Bögs gård valt att ej skörda delar av den havreåker som är belägen alldeles nedanför Fornborgsberget, d v s mellan berget och sjön Ravalens sydvästra del.

På en yta, ca 10 m på varje sida av det ca 100 m långa dike som korsar åkern i riktning mot sjön, har all havre lämnats åt fåglarna.

Givetvis en mycket positiv åtgärd som JOK hoppas blir en tradition under kommande vintrar



JOK-bladet 2/2006

Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av **Rikard Dahlén, Tommy Eriksson, Stig Holmstedt, Anders Sennmalm** och **Agnes Zakrisson** samt som vanligt av ett stort antal mycket ivriga ryktesspridare.

Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt.

Nyköpingstrakten 17 april -06

Deltagare: Stig Holmstedt, Lars Käll, Kjell Sahlberg.

Det blev bara två anmälda denna gång till det fina resmålet Nyköpingstrakten, men eftersom eder tillgivne ordförande anser att exkursioner skall genomföras så fort man åtminstone hjälpligt kan fylla en bil så blev det ändå en rejäl runda till Strandstuviken, Hummelvik-Ångsudden, Skåraviken och Vadsjön.

Vid Strandstuviken hade isen just försvunnit och på strandängen syntes 6-7 *gravänder*, ett par *snavteränder* och över 30 *större strandpipare*. Ute över vattnet flög 4-5 säkert alldeles nyanlända *fisktärnor* och på vattnet syntes en hel del *skäggdoppingar*, *viggas* och *knipor* samt något tjog *bergänder*. Huvuddelen av *bergänderna* låg dock i den angränsande Snäckviken, där de kunde räknas i hundratal. Här fanns också en del *ejdrar* och *alfäglar* samt några *brunänder*. Fyra *salskrakar* flög förbi inåt viken. På våtängen mellan de båda vikarna stöttes massor av *enkelbeckasiner*. En *storspov* hördes drilla.

Vid Hummelvik- Ångsudden fanns förutom en hel del *alfägel* och *ejder* ett ex av vardera *småskrake* och *storlom*.

Skåraviken och Skåra viltvatten var, som väntat, det i särklass bästa området. Särskilt viltvattnet var fågelrikt som vanligt med gäss, änder och ca 15 *skrântärnor*. Från västra sidan hade vi kalasobsar i medljus, och på ganska nära håll, av gäss av fem (eller sex, beroende på hur man räknar) arter – förutom de obligatoriska *grå- och kanadagässen* fanns här ca 100 *sädgäss*, en *tundrasädgås*, två *spetsbergsgäss* och två *bläsgäss*. Särskilt givande var tillfällena till jämförelser mellan vanlig sädgås, tundrasädgås och spetsbergsgås.

Av änder fanns en hel del *krickor* och *bläsänder* samt 5-6 *skedänder* och en *stjærtanddrake*. I övrigt noterades bl a några *storspovar*, två *ffällvråkar*, en *fiskgjuse* samt tre *havsörnar*, av vilka åtminstone en var adult.

Avslutningen vid Vadsjön gav bl a *bläsänder*, *krickor* och två *fiskgjusar*.

Deltagarna fick sammantaget totalt fyra livskryss (Sex om tundrasädgäsen inkluderas).

Stig Holmstedt

Öland 19-23 maj -06

Deltagare: Axel Bigelius, Hans Elleby, Rasmus Elleby, Orvar Fredriksson, Stig Holmstedt (ledare), Lars Käll, Jukka Markkanen och Kjell Sahlberg

19/5. På nedvägen kom ett synnerligen lägligt larm – en *skäggtärna* vid Rynningen, en utvidgning av Emån, bara några mil in i landet väster om Oskarshamn.

När vi kom till platsen, varifrån fågeln senast larmats, hade den dock dragit bort längs ån mot norr. Vi körde därför norrut en bit och ställde oss vid en plats på stora vägen där vi noterat att några andra skådare tidigare hade stått och spanat mot ån. Här var avståndet dock rätt långt och vi kunde inte se något särskilt.

Nu kom dock ett nytt larm om att fågeln setts vid fågeltornet, ytterligare en bit norrut. Snabb start och sedan in på den lilla vägen mot öster som ledde ned till en liten p-plats, några hundra meter från tornet. Turligt nog var det bara ytterligare en bil på platsen. Vår eminente förare Hans vände vår minibuss så att vi senare skulle kunna köra rakt ut, vilket skulle visa sig klokt då både planen och vägen snabbt kom att fyllas

med bilar. Ännu mer turligt var att *skäggtärnan* var kvar och flög fram och tillbaka över den utvidgade ån.

En *havsörn*, ca 40 *sångsvanor*, två *skogssnäppor* samt några *årtor* och *skedänder* fanns här också.

20/5. Vi började, som traditionen bjuder, på Södra Udden. *Skrântärna*, *dvärgmåsa*, *rapphöna*, *årta*, några flockar av sträckande *prutgäss* samt ett 50-tal stationära *vitkindade gäss* noterades bl a.

Södra Lunden gav *göktyta* och *halsbandsflugsnappare* innan vi fick ett larm om en *ägretthäger* vid Eckelsudde. Den stod kvar när vi kom dit och på platsen fanns också ett ex av vardera *småsnäppa*, *mosnäppa* och *bläsgås*.

Ett nytt besök på Södra Udden gav sju överflygande *kustsnäppor*, men inte en skynt av den svartbenta strandpipare som skulle finnas på Västrevet eller på ångarna utmed vägen ut till

udden. Sebybadet var tämligen tomt vad gäller vadare – av större intresse var bara några vackra *kustpipare*.

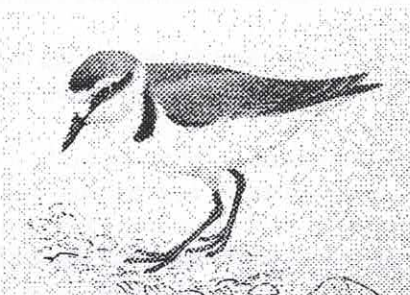
Vi hade fått tips om att det skulle finnas en fågelrik nyanlagd våtmark nedanför Hulterstad och den blev vårt nästa mål. 3-4 *svarttärnor*, två *smådoppingar*, en adult *havsörn*, två *brus-hanar* och en *årta* blev utbytet här.

Vi avslutade dagens exkurerande vid Beijershamn där vi bl a noterade två *myrsnäppor*, tre *mosnäppor*, två *myrspovar*, två *krickor* och en *havsörn*. På kvällen såg några av deltagarna en fin *blåhökhanne* alldeles utanför Gamlegärde.

21/5. På morgonen gick vi runt i Norra Lunden. Fågelkören var inte som den brukar vara utan tyvärr ganska tunn. Två *härmsångare* samt *gransångare*, *gårdsmyg* och *järnsparv* hördes bl a. Men vi var i alla fall nästan på plats när det kom ett larm om en *turturduva* nära Karl X Gustavs mur i Näsby. Den fick vi både höra och sedan också se en kort stund i ett av träden i den långa rad popplar som sträcker sig parallellt med vägen ett stycke ut på fältet öster om Näsby.

Efter *turturduvan* tyckte vi att det var dags för Södra Udden igen. Här tittade vi på bl a sjungande *rosenfink*, trädrastande *nattskärria*, åtta *roskarlar* och 10 *snatteränder* innan vi åkte på en utlarmad honfärgad *mindre flugsnappare* vid Sebybadet. Den fångade insekter i och kring ett av de nedersta träden mot sjön. Vi fortsatte sedan med en sjungande hanne av samma art i parken bakom Kungsgården.

När vi satt oss i bilen igen kom ett larm om den *svartbenta strandpiparen* och det var bara att åka ned och titta på den där den gick ganska nära på strandängen nedanför Hahns stugor. I närheten fanns också två fina *rödspovar*.



Svartbent strandpipare

I Grönhögens risiga industriområde letade vi förgäves efter svart rödstjärt. Sjungande *rör-sångare* var ett klent tröstpris.

Kosan ställdes sedan norrut till Bårbykärret med *gråhakedopping*, *årta* och *brunand*.

Det enda tips vi fått om *höksångare* var från stentippen vid Lenstad och här fick vi se en sjungande hanne mycket fint.

På platsen hördes också en *göktyta*.

Vid Gårdbyheden stötte vi en *trädlärka* som gav sig upp i sångflykt.

Ett larm om en *fjällpipare* drog oss sedan söderut igen till Norra Kvinneby. En fin hona kunde beskådas ute på en plöjd åker.

Avslutningsvis gjorde vi ett nytt besök i Grönhögen och nu fick vi se både hanne och hona av *svart rödstjärt*. De verkade häcka inne i en övergiven industribyggnad.

22/5. Vi började i Norra Lunden med flera *halsbandsflugsnappare* samt en alldeles egenhändigt upptäckt sjungande hanne av *mindre flugsnappare* på det ställe där arten hörts i flera år (fastän inte förra och förrförra året).

Sedan gav vi oss iväg på det traditionella svepet upp till öns mellersta delar. Tyvärr blev inte utbytet så bra som det brukar bli här. En hel del tid gick åt att jaga den troliga stäppörn som den trevliga skåningen Anders Larsson sett två gånger med någon timmes mellanrum flygande först norrut, sedan söderut över basen av halvön Södra Holm.

Vid dess andra passage, söderut, missade vi fågeln med säkert högst en kvart.

Vi var då, logiskt nog tyckte vi, i området ett stycke norr om halvön.

Senare såg vi en mystisk kretsande örn norr om Petgårde, men vi kunde tyvärr inte återfinna den när vi körde till det område, som vi bedömde att den rört sig över.

Vad vi såg under dagen var bl a en *havsörn* vid Kapelludden, sju *mosnäppor* och en *myrsnäppa* vid Södviken samt *pungmes* vid bo, *årta*, *gråhakedopping* och *ängshök* vid Petgårde träsk.

23/5. Vi avslutade turen med en ganska lugn morgon på Södra Udden utan några mer upphetsande observationer.

Stig Holmstedt

XENUS SOMMARLÄGER PÅ ÖLAND 24-29/7 2006

På eftermiddagen på måndagen den 24 juli anlände tre killar, Jacob, Rasmus och Jon, från Xenus till Kalmars järnvägsstation. Vi åkte direkt till huset i Segerstad på Öland och fikade lite och tog det lugnt ett tag. Vid femtiden tog vi med oss pastasallad som middag och åkte till Sebybadet för lite kvällskådning.

Det var en bra kväll med tanke på både vädret och fågellivet. 18 vadararter och en del annat streck också gjorde kvällen riktigt lyckad. Efter besöket vid Seby åkte vi upp till Segerstads malm. Det brukar häcka ängshök i närheten så vi gjorde en chansning för att få se dem. Och visst gjorde vi det. I alla fall en ängshök blev det innan vi åkte hem igen. Vi gick igenom arterna och såg lite på tv innan det var dags att gå och lägga sig för vi skulle upp tidigt nästa dag.

Klockan ringde 4:45 och det var lite motvilligt man gick upp för att göra sig i ordning för ett pass på udden. Vi fick se en del vadare, en tordmule och gjorde även ett försök på att få se den svartbenta strandpiparen som varit där ett bra tag då. Tyvärr lyckade vi inte med det men var nöjda ändå.

Vi fortsatte mot Eckels udde där vi stod ett tag. Sen åkte vi vidare och gjorde ett stopp vid Bergsleden i Degerhamn. Där finns en liten sjö där vi fick höra bland annat smådopping. Sen åkte vi hem till Segerstad och hämtade lite fika och så åkte vi till Stenåsbadet. Där tog vi det mest lugnt. Det var en varm dag så det blev både solande och badande. Dessutom så var det ett rätt hyfsat sträck. Vi stannade där några timmar och sen åkte vi hem igen och åt middag. På kvällen åkte vi än en gång till Seby.

Dagen därpå gick vi upp en halvtimme senare. Vårt första mål var Bejers hamn. Det var rejält uttorkat där så det blev inte så mycket fågel-skådning. Vår tid ägnades mest åt fotografering av fjärilar. Vi gick till norra tornet och tillbaka. Några nya arter för turen blev det innan vi skulle åka hem. På väg hem i bilen kom det larm om två svarta storkar. Eftersom det var kryss för det flesta av oss så var det en självklarhet att vi skulle försöka se dem. Men eftersom det var lite osäkert var de var någonstans åkte vi först till Grönhögens hamn. Där letade vi efter svart rödstjärt som brukar finnas i området. Tyvärr lyckades vi inte men det kom nya larm om storkarna så vi åkte därifrån. Storkarna var tydligen stationära vid sibyllan så vi åkte söderut för att få se dem. Vid sibyllan stod redan

massa skådare. Vi klev ur bilen och några förklarade var de var någonstans. Och mycket riktigt, där var de två svarta storkarna!

Först var de på väldigt långt håll men de kom närmare och vi fick till slut se de hyfsat bra. Vi stod kvar ett tag och kollade men när storkarna började dra norrut så gjorde vi detsamma med tre lyckliga kryssare i baksätet.

Vi åkte hem och tog igen oss innan vi begav oss till Södra hamnen som ligger en bit söder om Mellby ör. Det sträckte upp emot 50 svarttärnor och labb och det kom dessutom larm om fjälllabb som vi försökte vänta in. Dessvärre måste vi ha missat den för det kom aldrig någon fjälllabb så länge vi stod där. Och när solen gick ner fick vi ge upp. Vi åkte hem, hade artgenomgång och gick och la oss för att sova.

På torsdagsmorgonen åkte vi ner till udden. Det var ganska lugnt där och vi satt vid vindskyddet och bara snackade ett tag. Sedan åkte vi vidare mot södra lunden. Vi vandrade till lundsjön och ställde oss i tornet. Där fick vi tips om att det fanns några eksnabbvingar i eken bredvid.

Vi fick dessutom några nya fågelarter för turen. Bland annat göktyta, härmsångare och törnsångare. Mitt på dagen åkte vi återigen till Stenåsbadet och åt lunch.

På kvällen åkte vi till Bondängarna. Det var härligt att se mängden vadare som gick där ute! När solen började gå ner började vi bege oss hemåt.

På fredagen åkte vi till udden igen. Den här gången fick vi äntligen se den svartbenta strandpiparen!

Med lite tips om hur man skulle hitta höksångare så åkte vi först till larmtavlan, sedan till Gammelgårde med lika stor otur på båda lokalerna.

Vi åkte istället hem för att vila lite innan vi fortsatte. Vi var ganska slitna efter dessa tidiga mornar.

På eftermiddagen gick vi ner till Segerstads fyr som är ett måste om man till och med bor i byn. Vi tog även med oss grannen Ivar som fick lära sig en del om både fåglar och fågelskådare. Det var inte överdrivet mycket fågel men det dög gott och väl för oss. När vi var nöjda och belåtna började vi gå hemåt. Den här gången tog vi vägen över fälten vilket gjorde det lite mer till en utmaning.

Sista kvällen med gänget firade vi med film och chips och även lite X-Box.

Vår sista morgon tillsammans tillbringade vi än en gång på udden. Sen gjorde vi ytterligare ett försök på höksångare, men även denna gång utan resultat.

Sen var det bara att åka hem för att börja packa och städa innan vi var tvungna att åka till Färjestaden. Men innan vi gjorde det han vi med en fika.

VÄSTKUSTEN/SKÅNE 25-29/8 2006

Vi var sju JOK:are, Anders Sennmalm, Per Jakobsson, Mikael Frost, Jukka Markkanen, Hans Elleby, Kenneth Sjögren och Anders Lindberg, som deltog på den traditionstyngda augusti-exkursionen till Skåne och Västkusten.

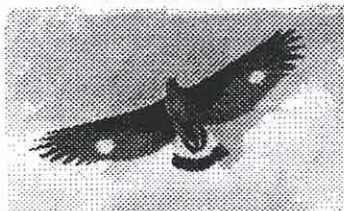
I Skåne anslöt även Joakim Kling under två dagar.

Årets upplaga blev trots det ostadiga vädret en lyckad resa. På grund av att vädret inte gav klara ledtrådar om havsfågel-, rovfågel-, eller sjöfågelspaning så fick vi mycket tid åt att skåda utan sådana "tvång". Detta, samt att vi åkte på en del stationära arter gjorde att vi fick ihop hela 159 arter på trippeen. En imponerande augustisiffra. Det tidigare exkursionsrekordet på 141 arter förödmjukades eftertryckligt.

De tyngsta arterna var trädgårdsträdskrypare i Alnarp, häckningen av svarthakad buskskvätta på Ljungen, svarthalsad dopping vid Spillepeng och svartbent strandpipare vid Nabben. Idel långa fågelnamn där.

I den nya uthållighetssporten trutskådning ser det ut som att lyckan stod oss bi. Vid Nabben hade vi en ung kaspisk trut, och vid Hammar lyckades den synnerligen väl trupplåste Per Jakobsson finna vad som av allt att döma var en medelhavstrut. Bildbevis är ute på remiss, och definitiv dom faller först efter denna tidnings pressläggning.

Andra kul grejer var två unga kungsörnar som lekte i Fyledalen, och gjorde (sken-?)attacker mot ett rådjur! Vid Getterön hade vi en småfläckig sumphöna och fyra vattenrallar som gick omkring i vasskanten fullt synliga.



Kungsörnar sågs i Fyledalen

Artgenomgången för dagen fick vi ta i bilen för att inte missa bussen

Med facit i hand blev det 124 arter, varav 28 vadararter. Ett inte allt för illa resultat. Med fina fågelupplevelser, bra väder och trevligt folk blev vår skådarvecka riktigt lyckad!

Agnes Zakrisson

Utanför Simrishamn gjorde vi hembesök hos en skådare som hade en nattskär på dagkvist i trädgården. Sista morgonen valde vi att stanna länge vid Nabben, vilket gav flera roliga sträckande småfåglar som fältpiplärka, försärla, ortolansparv och kornsparv.

Första morgonen vid Nabben bjöd på stor dramatik. En kärnhök kom sträckande på relativt nära håll. Eftersom den hade en exceptionellt bred och iögonfallande halskrage bestämdes den till stäpphök av nästan samtliga närvarande auktoriteter, och de var många! Endast Klaus Malling Olsen och någon till var av meningen att det var en ängshök. Den efterföljande bildgranskningen visade att förutom halskragen var det en ganska typisk ängshök. Typiskt! Vi hann i alla fall skåla för stäpphök på kvällen, men dagen därpå hann den bistra sanningen ikapp oss. Stängshöksmorgonen bjöd även på en meterologisk höjdpunkt.

Från ett lömskt moln som nalkades från Danmark såg vi att det bildades tromber. Som mest pågick tre tromber samtidigt. Jag skulle uppskatta dessa virvelpelares höjd till ca 300-500 m. De som nådde ända ner till vattenytan åstadkom där ett slags kaskadeffekt när vattnet virvlades upp. Det såg "sketahäftigt" ut!

Som alla förstår var alla deltagare mer än nöjda med exkursionen, och artrekordet känns ointagligt för framtida exkursioner.

Anders Sennmalm



Pilgrimsfalkar sågs vid Getterön

VÄRSTINGTOPPEN

En vår och försommar med spännande arter som t ex svärta, gravand, alfägel, brun glada, myrsnäppa och citronärta medförde att flertalet av Värstingtoppens "hjältar" fick kryssa friskt.

Nya medlemmar i Järva Club 200 blev Rikard Dahlén och Lars Friberg och för dessa båda var det myrsnäppa som blev art nr 200.

Värstingtoppens utseende enligt JOKs hemsida 2006-09-09

Olle Bernard	231 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-28
"Matte" Weiland	227 arter –	senaste Järva X: Brun glada	2006-05-15
Johan Wallin	222 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-27
"Rulle" Jarvad	219 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-30
Kjell Bergman	212 arter –	senaste Järva X: Vaktel	2006-06-11
"Classe" Cronlund	211 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-27
Tommy Eriksson	210 arter –	senaste Järva X: Brun glada	2006-08-31
"Micke" Björklund	208 arter –	senaste Järva X: Gravand	2006-05-09
Holger Stenson	208 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-27
Göran Frisk	206 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-28
Björn Wester	206 arter –	senaste Järva X: Vaktel	2006-06-11
Anders Nyberg	204 arter –	senaste Järva X: Forsärla	2006-04-03
Anders Wahlstedt	203 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Rolf Kåsjö	202 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-27
Björn Weiland	201 arter –	senaste Järva X: Strandskata	2005-06-22
Lars Friberg	201 arter –	senaste Järva X: Vaktel	2006-06-11
Rikard Dahlén	201 arter –	senaste Järva X: Pilgrimsfalk	2006-09-02
Roland Sjöquist	200 arter –	senaste Järva X: Biätare	2000-08-05
Bo Hallman	199 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-28
Kari Lahti	199 arter –	senaste Järva X: Vaktel	2006-06-11
Joakim Kling	199 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2006-05-21
Svante Söderholm	195 arter –	senaste Järva X: Bändelkorsnäbb	2002-10-27
Nicklas Johansson	195 arter –	senaste Järva X: Vaktel	2006-06-11
Gustaf Gidlund	194 arter –	senaste Järva X: Forsärla	2006-04-09
Tommy Carlsson	194 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-27
Lars Imby	192 arter –	senaste Järva X: Alfägel	2006-04-26
Bengt Sundberg	191 arter –	senaste Järva X: Forsärla	2006-04-01
Kjell Yngerskog	191 arter –	senaste Järva X: Myrsnäppa	2006-05-28
Jukka Markkanen	190 arter –	senaste Järva X: Kustpipare	2006-09-04

JOK-LARMET

Redan i maj fick vi en varning för en trolig avveckling av det s k Micro-larmet, dit JOK-larmet är anslutet, vid årskiftet 2006-07. Denna utveckling upplevs klart negativ och kommer att skapa problem med att snabbt och enkelt sprida information om upptäckten av intressanta fåglar på Järvafältet.

JOK-larmets huvuduppgift har varit att underlätta för många, d v s till de medlemmar (ca 30 st) som anslutit sig till larmsystemet, att få vetskap om och därigenom också få en god chans till att se för området udda arter.

JOK-larmet har också kraftigt underlättat för den som upptäckt en intressant fågel genom att det då varit tillräckligt för upptäckaren att bara skicka ett SMS om fågeln, i stället för att klara av att ringa kanske ända upp till 20-30 mobilsamtal till intresserade kamrater, samtidigt som han/hon dessutom skall hålla koll på att fågeln är kvar på lokalen.

Vi får väl se om det kan skapas någon variant till ersättning för Micro-/JOK-larmet, men för närvarande ser framtiden en aning dyster ut för detta lokala larm.

Det ryktas att...

korvbolaget Scan förlorat några av sina viktigaste marknadsförare då **Bosse Eriksson** och **"Kjellarna"** **Yngerskog** och **Bergman** upphört med att lansera sin lite udda skådarlunch - varm korv förpackad i termos - ofta presenterat vid stora skådarsamlingar som t ex på Öland. Någon definitiv orsak till att de f d korvgubbarna numera lunchar slanglöst har JOK-bladet ännu inte lyckats spåra fram. Hur Scan skall klara sig utan sina reklampelare kan man ju undra, men allting har sin ände utom korven som har två, meddelar de f d PR-gubbarna i ett korvdoftande och tårdrypande avgångstal.

Michael Norman började arbeta i Österrike mest för att få bra chanser att äntligen få se en murkrypare.

Enligt tämligen säker källa har det hittills inte gått så särskilt bra för Michaels murkryparstudier, så han får nog fortsätta knega i alplandet ytterligare en tid. Vi får dock innerligt hoppas på, med tanke på hans något tunna Järvakrysslista, att det inte drar ut så långt på tiden att han slutar sina dagar i tyrolerland som en glatt joddlande pensionär.

Lars Friberg under vårens traditionella majbesök på Öland drabbades av akut tärnfrossa. För att bli kvitt denna åkomma tvingades han lämna Öland för att söka hjälp vid sjön Draven i Småland (Skäggtärna) samt en översvämmad åker öster om Karlstad (Sandtärna).

Väl befriad från tärnfrossan smög sig nästa sjukdom raskt på Lars, för efter många timmars tungt arbete med gasfoten var det inte särskilt överraskande att han drabbades av den ökända långtradarchaufföråkomman tjockfot.

Vid ett kortare stopp i trakten av Målilla avhjälpptes dock även den krämpa och den nykryssade tjockfoten blev snabbt nedstoppad i en allt tyngre artpåse.

Sens moral: En vecka på Öland i slutet av maj kan vara givande kryssrik, hälsar Lars.

Johan Wallin står som första namn "JUNILISTAN". JOK-bladet kan dock avslöja att Johan inte valt att satsa på en kommunalpolitisk karriär, med t ex målsättningen att rädda Barbyfältet från bebyggelse.

Den lista som Johan toppar är helt opolitiskt, men desto mer pålitlig, och presenterar vilka JOKare som sett flest fågelarter på Norra Järva under månaden juni.

Svante Söderholm tappade räkningen på änderna i Angarn när han helt plötsligt upptäckte att ett fyrfota djur smugit sig in och försökte gömma sig i ledet.

Att Svante tappade både andan och räkningen på änderna har vi en viss förståelse för eftersom det var en varg som sökt sig till området.

Naturligtvis bara för att få en chans att komma med i Svantes, tydligen även i djurvärlden, berömda räkningar.

Den alltid like nyfikne vännen av ordning undrar naturligtvis vad som hände med Svantes räknande av sjöfåglar då vargen dök upp - kanske utvecklades situationen ungefär så här: "Trehundrasjuttiotre, trehundrasjuttiofyra, trehundrasjuttiofem, hjälp en varg, skönt där sprang den iväg, trehundra????, trehundra????? Äh! Förbaskade varg. En, två, tre, fyra, fem o s v".

JOK planerar att kräva att Vägverket skall lägga s k **tyst asfalt** vid Järfälla kyrka så att det går att höra den tappre kärrensångaren som troget återvänder till den allt allvarligare bullerstörda lokalen.

Om inte detta hjälper kommer JOK att kräva **bilförbud** på den aktuella vägsträckan under lördag- och söndagmorgnar mellan kl 7 och 9.

Lasse Imby inte nöjer sig med att bara tömma bilen på prylar när han nattparkerar utan också som JOKs tekniske ledare gått ett steg längre och ofta väljer att även tömma bilens batteri. En strömlös bil blir ju i princip omöjlig att stjäla förklarar Lasse. Den blir visserligen lite svårstartad på morgnarna, men det är ju smällar man får ta menar han. Huvudsaken är ju att den kära karran är på plats, om än lite kraftlös och inte direkt laddad för snabba morgondrag.

om någon på senare tid mött **Karl-Erik Fridzén** med sänkt blick och därför kanske upplevt honom som ovanligt blyg, tror JOK-bladet sig veta orsaken till detta förändrade beteende. Att Karl-Erik konstant riktade ögonen mot marken, i stället för som vanligt mot fåglarna i skyn, berodde alldeles säkert på att han vunnit en fältflora (bok) i radioprogrammet "Naturmorgon".

då några av **Johan Wallins** värsta konkurrenter om årschampionatet redan i somras började se sig som besegrade smiddes planer på att försöka påverka svenska försvaret till att kalla in Johan till en ca 6 månaders lång repmanad med placering på Gotland.

Naturligtvis utan helgpermissioner och tillgång till fria hemresor.

JOK inför sin exkursion till Brasilien (Pantanal) sommaren 2006 lyckats arbeta fram ett så fördelaktigt biljettpreis hos det aktuella flygbolaget, så att detta inte hade något annat val än att gå i konkurs och detta endast några få dagar före JOKarnas avresa.

Till all lycka löste sig det akuta problemet och avresan kom t o m att starta en dag tidigare än planerat.

För den som hade svårighet med att snabbt fixa den nödvändiga extra lediga dagen på grund av t ex för mycket jobb, inga semesterdagar kvar, oförstående chef återstod väl endast att sjuk-skriva sig. På sjukanmälan kunde man förslagsvis ange att man drabbats av den svårartade och nästan obotbara och smittosamma formen av Sydamerikansk resfeber.

Om inte detta funkar kan man ju alltid köra med snabbt smittospridande fågelinfluensa. Den tycks ju ha skrämt alla, kanske t o m sjuk-kassan, från vettet.

TV-producenten vid DN-galan i fri idrott en-visades med att i samband med damernas höjd-hopp gång på gång zooma in en herre i publi-ken som uppvisade oerhörd likhet med **Gunnar Bergkvist**.

Från läktarplats visade denne man upp ett otro-ligt engagemang. Vissa vill t o m göra gällande, att då segrarinnan missade världsrekordet, kla-rade den Gunnarliknande personen den nya re-kordhöjden utan minsta darr på ribban.

Trots publikträngsel och minimal ansats mellan bänkraderna skall han ha glidit över det nya damvärldsrekordet i gammal hederlig saxstil.

signaturen "Fredrik Lindström – Värsta språket" skickat in följande intressanta fråga till ryktas-spaltens frågelåda:

"Varför heter det gås, gäss och gässlingar men inte mås, mäss och mässlingar?"

Ryktasspalten, som alltid verkat för det opolitis-ka partiet FOL (Fristående ordliberaler), anser att signaturen "Frediks..." fråga är av så väsent-lik vikt för det svenska språkets utveckling, att den överlämnats till Svenska Akademin.

Förmodligen kommer detta leda till att det inom kort presenteras en ny utgåva av deras ordbok. Kommande vår återvänder väl därmed ett stort antal **skrattnäss** till Säbysjön och dessutom rastar flera **dvärgnäss** vid våra sjöar.

den vanligaste skadan i gångsporten inte är knä- eller höftskada utan **hundbett**.

Vilken är då den vanligaste skadan hos oss skådare? Troligen **gamnacke**.

några av de **JOKare**, som ogillat **RK:s under-kännande av obsen av mindre skrikörn** på Järvafältet år 2005, funderar på att skriva ett brev till **RK**, naturligtvis med mycket mjuk och vänlig framtoning, och bara i all vänlighet med-dela att vi har några goda vänner som är med-lemmar i Hells Angels Ornitologiska Förening.

den ovanligt **bromsrika sommaren** gjorde att man på många håll försökte hitta på ett motmedel mot dessa blodtörstiga rackare. Även **JOKare** engagerade sig i detta och prova-de bl a med att smörja in sig med diverse inköp-ta krämer, oljor och exklusiva sprayvarianter. Efter mycket testande upptäcktes äntligen det perfekta bromsskyddet, nämligen **BROMS-OLJA**, en produkt som normalt nyttjas i bilar-nas bromssystem.

Nästa sommar förväntas en väldoftande variant av bromsoljan finnas i handeln, men då själv-klart inte under det lite motbjudande namnet bromsolja.

Du som är intresserad av att inhandla den nya produkten skall söka upp närmaste varuhus och istället fråga efter en burk "NÖDBROMS". Om du dessutom talar om att du är **JOKare**, kan du räkna med en hyfsad rabatt.

Niclas Eriksson ofta underhåller sina med-resenärer med diverse spörsmål när man är ute och bilar.

Då man på motorvägen passerar en nära ligg-ande och flera hundra år gammal kyrka, brukar **Niclas** framföra följande hyperintelligenta på-stående:

"Det är väl ändå för märkligt och onödigt att man byggt en kyrka så här nära motorvägen."

Medresenärernas kommentarer till detta på-stående kan säkert vara av varierande kvalitet:

1. Om de är planerare på Vägverket:

"Ja är det inte för sorgligt att kyrkfolket aldrig lär sig. Vi har faktiskt tvingats uppleva samma klantighet vid åtskilliga andra hårt trafikerade vägar."

2. Om de är präster:

"Det spelar nog ingen som helst roll med trafikbullret för *Gud hör ändå alltid bön.*"

3. Om de är **JOKare**:

"Ja visst är det bedrövligt att man byggt kyrkan och anlagt den fina gamla allén så där nära motorvägen. Nu finns det ju inte en sportslig chans att höra en försiktigt sjungande lundsångare i toppen på de ståtligt höga alléträden."

man under den torra sommaren kunde läsa om att en **kråka förorsakat en olycka**. Genom en illa vald viloplats på en transformator skapade kråkan ett överslag, vilket tyvärr ledde till att den stackars fågeln började brinna, föll till marken och startade en gräsbrand. Vän av ordning ställer sig dock mycket tveksam till sanningshalten i denna historia eftersom denne känner sig helt övertygad om att det inte var en kråka som orsakade gräsbranden utan givetvis en **olyckskorp**.

Allan Lidbeck är den JOKare som tappat bort sin kikare på allra högsta höjd. Det nya rekordet, satt i augusti, lyder på 3000 meter över havet.

Huruvida kikaren klarade fallet är fortfarande ovisst, eftersom fallskärmschopparen Allan ännu inte hittat sin kikare. Ett tips till den som eventuellt vill hjälpa till med att leta upp kikaren – Allan tappade den ovanför Lappland.

PS: Om du i framtiden råkar möta en ren, med en något kantstött kikare dinglande i hornen, så är det säkert Allans.

Gunnar Siljestränd är på jakt efter ett par **sandaler av Goretex**. Detta för att han skall kunna skåda fåglar i våra våtmarker utan att bli blöt om fötterna.

Kari Lahti förmodligen är den JOKare som hamnat allra längst bak i en sk telefonkö. Då Kari via en robotröst, representerande en av landets största el-leverantörer, fick veta att han tilldelats plats nr 88 i kön kan man ju förstå om Kari drabbades av ett akut utslag av elallergi.

när **Lasse Imby** hotade med att byta upp sig till en digitalkamera funderade **Lars Friberg**, kameramärkeskompis och rutinerad digitalplåtare, helt plötsligt på att skaffa sig hemligt telefonnummer.

Svante Söderholm är så grym på att baka muffins att han t o m lyckats skapa en garanterat alkoholfri specialare för bilförare, sk rattmuffins.

några JOKare under flera försökt arta de fiskar som Säbysjöns fiskgjusar fångar. Nu tror man sig blivit så skickliga på detta att man t o m fått för sig att man klarar av att **könsbestämma dessa fiskar**.

Bl a har man noterat gädda, hane, sannolikt 3K. Åldersbestämning ligger än så länge på försöksstadiet och får tills vidare anses utgöra sk överkurs.

för den som planerar en **skådarresa till Sorsele** (södra Lappland) kan fågelsnacket med lokalbefolkningen kraftigt underlättas om man pluggar in några av följande dialektala fågelnamn:

Tjärnlom = Smålom
Storvigg = Bergand
Småvigg = Vigg
Åkerhönsen = Ljungpipare
Myrmäkra = Enkelbeckasin
Forssparv = Strömstare
Spititjet = Talltita
Kommarsparv = Gråsiska
Käggelriva = Mindre korsnäbb
Tvint = Bofink
Gäddfräs = Bergfink
Sisselskit = Gulsparv

Påminnelse om höstens innekvällar

Tisdagen 3 oktober – "Fågellivet i Östafrika"

Ur-JOKaren **Anders Bjärvall** är välkänd som expert på svenska rovdjur. Mindre känt är kanske att han även är välberest internationellt. Målet för fler av dessa resor har varit östra Afrika. Anders kommer denna kväll att guida oss i områdets fauna, med fokus på fågellivet.

Tisdagen den 7 november – "Japanafton"

I februari detta år gav sig några JOKare iväg till Japan för att skåda fågel. Möt karismatiska fåglar som jättehavsörnar, Blakiston's fiskuvar och tranor av fyra arter. Vi ledsagas i ord och bild av **Lars Frankenberg** och **Stig Holmstedt**.

Innekvällarna äger rum på Naturskolan vid Väsby gård på norra Järvafältet och börjar kl 19.00.

Parkering vid Bögs gård, därefter 1 km uppfriskande promenad fram till Väsby gård. Efter föredraget bjuder föreningen på fika med bröd.

NÅGRA FÅGLAR SOM SKÅDATS PÅ NORRA JÄRVA 1/4 - 31/8

Följande förteckning omfattar de mest intressanta observationer som JOK-Bladet fått kännedom om. Signatur (XX) överensstämmer med de som nyttjas i JOKs årsrapport.

April:

Onormalt många observationer gjordes av **bläsgäss**: 3 ex. sträckte över 30-meterskärret den 8/4 (JW mfl), 1 ex. tillsammans med kanadagäss över 30-meterskärret och Fornborgsberget den 9/4 samt 1 + 2 ex. med sädgäss över södra Säbysjön den 27/4 (JOK).

En **gravand** sträckte över 30-meterskärret den 5/4 (HS,GSJ,JW,OB).

Den 29/4 sträckte en **ejder** (hane) över 30-meterskärret (JW,NJ,KL).

Utgör 3:e fyndet av arten på Järvafältet.

Den 29/4 sträckte en grupp 18 st **svärter** över södra delen av Säbysjön (JOK).

Utgör 1:a fyndet av arten på Järvafältet.

Den 20/4 flög 1 par **stjärtänder** över Säby strandäng (OB,MW,JW,HS).

En **alfågel** (hane) rastade i Säbysjön den 25/4 (JOK).

1 par **salskrakar** rastade i norra Ravalen den 15/4 (RD) och under andra halvan av april sågs minst 5 st **salskrakar** i Säbysjön (JOK).

I mitten av april fanns som mest 5 st **smådoppingar** i Väsby sjöäng (RK mfl). I slutet av månaden tycktes 2 par välja att häcka på lokalen.

Under månaden gjordes ca 40 observationer av **havsörn**.

Den 1/4 sträckte en **kungsörn** över Fäboda (RJ). **Blå kärnhökar** sågs med 1 ex. över Fornborgsberget den 7/4 (JJ), 1 ex. över 30-meterskärret den 8/4 (JW mfl) samt 1 ex. över Molnsätra den 8/4 (AN).

En **pilgrimsfalk** sträckte över Fornborgsberget den 7/4 (JJ) och över Säby strandäng sträckte 1 ex. den 16/4 (HS) liksom den 17/4 (JOK).

Under perioden observerades 6 st **stenfalkar**. Två av dessa rastade tillfälligt i 30-meterskärret.

Bästa sträckdag för **tranor** var den 6/4 då 87 st passerade över 30-meterskärret.

Större strandpipare rastade på Säby strandäng med 1 ex. den 15/4 (KSJ,OB,TC mfl), 1 ex. den 25/4 (JW) samt 2 ex. den 26-27/4 (JOK).

En **kärnsnäppa** av sydlig ras (*Calidris alpina schinzii*) rastade på Säby strandäng den 15-18/4. Minst 5 st **dvärgbeckasiner** rastade under månaden på Säby strandäng.

Den 29/4 observerades tillfälligt en **rödspov** vid 30-meterskärret (NJ).

En **dvärgmå**s rastade i Ravalen den 29/4 (BWE mfl).

Den 21/4 passerade en **skrântärna** över Säby strandäng (KSJ). Även den 24/4 sågs en **skrântärna** på samma lokal (gmS).

Den 17/4 hördes en **sparvuggla** vissla i Älgkärret (TE).

Den 31/3 sågs en rastande **forsärla** vid Fäboda och två st vid Väsby sjöäng. Under de närmaste dagarna (1-4/4) sågs ytterligare **forsärlor** vid Fäboda, Väsby sjöäng samt Bögs våtmark. Den 9/4 upptäcktes ytterligare en **forsärla** (hane) vid Molnsätra (CC,GG).

Totalt observerades ca **8 st rastande forsärlor** denna vår, vilket är synnerligen anmärkningsvärt eftersom det totalt tidigare under alla år endast observerats 3 st forsärlor i området- 2 st sträckande (-94,-98) och 1 st rastande (2005).

Den 5/4 upptäcktes 2 st **skärpiplärkor** som rastade på Säby strandäng (MW mfl). En av dessa fanns kvar på morgonen den 6/4 (OB mfl).

Ytterligare en **skärpiplärka** rastade tillfälligt i 30-meterskärret den 10/4 (JW,OB).

Dessa **skärpiplärkor** är de första som setts rasta på Järvafältet sedan 1960-talet.

Vid Molnsätra rastade 2 st **ringtrastar** (hane+hona) den 22/4 (CC mfl). En av dem (honan) sågs även den 23/4.

Den 17/4 sågs 2 st **skäggmesar** flyga förbi Säby strandäng (JOK) och den 24/4 observerades 1 ex. vid södra delen av Säbysjön (RJ).

Snösparvar sågs på flera platser i området. Den 1/4 rastade 12 st på Barkarbyfältet och samma dag sträckte totalt 34 st över samma lokal.

Rastande **snösparvar** observerades dessutom på Väsby sjöäng och Säby strandäng. En **lappsparv** rastade vid Bögs gård den 17/4 (MW).

Den 29/4 upptäcktes en **ortolansparv** (hane) vid Tallebo (AM mfl).

Maj

1 par **årta** uppehöll sig på Säby strandäng den 13-20/5.

En grupp med 28 st **sjöorrar** sträckte över Säbysjön den 6/5 (JOK).

Den 9/5 passerade en **gravand** över södra delen av Säbysjön (JW,MBJ,OWÄ).

En **smålom** flög över Ravalen den 19/5 (GmS).

Järvafältets andra observerade bruna glada sågs över 30-meterskärret och södra Säbysjön den 15/5 (OB,TC,RJ,MW,JW,HI,ÖH).

Områdets första **bruna glada** observerades vid Säbysjön år 1974.

En **blå kärrhök** sträckte över Säby strandäng den 8/5 (JM).

Den 11/5 sträckte en **stenfalk** över Barkarbyfältet (KL).

En **pilgrimsfalk** jagade i skrattnåskolonin den 8/5 (OB mfl).

Småfläckig sumphöna uppträdde med

1 ex. vid 30-meterskärret den 23-26/5

(JW,BWE,NJ,RK mfl) samt 1 ex. vid

Säby strandäng den 26/5-4/6 (RK mfl).

En **kornknarr** hördes i norra delen av 30-meterskärret den 21/5 (HB mfl).

På Säby strandäng rastade en **större strandpipare** den 20-21/5 (DE,HEH,JW mfl).

Mosnäppor rastade under perioden 9-31/5

på Säby strandäng. Störst antal noterades den 19/5 fanns på lokalen (JOK).

Vid Överby rastade 2 st **mosnäppor** den 13/5 (MW,BWE,RJ).

Den 27/5 upptäcktes norra Järvafältets allra första **myrsnäppa** (JW). Då rastade 5 st på Säby strandäng, varav åtminstone 1 ex. fanns kvar t o m den 31/5. Utgör således **1:a fyndet av arten på Järvafältet**.

En **dvärgbeckasin** rastade på Säby strandäng den 10/5 (SSJ,JW,JJ).

Den 1/5 rastade en **småspov** i 30-meterskärret (JOK) och den 7/5 sträckte en **småspov** över Älgkärrstippen (PF,TC).

En **smalnäbbad simsnäppa** rastade på Säby strandäng den 27/5 (JOK).

Under perioden 3-10/5 observerades 30-35 st **dvärgmåsar** i området och detta främst vid Ravalen och Säbysjön (JOK).

Från Säbysjöns fågeltorn sågs 5 st förbiflygande **silvertärnor** den 5/5 (MW,OB mfl).

Vid både Ravalen och Säbysjön födosökte en **silvertärna** den 9/5 och 10/5 (JW,SSJ,RJ,KL).

Den 21/5 jagade en **svarttärna** under större delen av dagen vid södra delen av Säbysjön.

Den 14/5 upptäcktes en förbiflygande **turkduva** vid Bögs gård (MW).

En **citronärta** (hane) observerades vid Säby strandäng den 10/5 (OB,LAF,JW mfl). Utgör första fyndet av arten på Järvafältet.

En **kärrsångare** upptäcktes sjungande nära Järfälla kyrka den 31/5 (JOK).

Den 10/5 rastade 2 st **större korsnäbbar** vid Fornborgsberget (MW).

En **rosenfink** uppehöll sig vid Järfälla kyrka den 30/5 (US,OB,JW,KL). Dessutom upptäcktes 1 ex. vid Finnängen den 31/5 (ÖH).

Ortolansparven vid Tallebo var kvar t o m den 1/5.

Juni

Vid Barkarbyfältet hördes en **vaktel** under perioden 10-11/6 (JW mfl).

Under maj-juni uppehöll sig 1-2 st **svart-hakedoppingpar** i Ravalen (MW,RJ mfl). **Smådoppingar** fanns under perioden vid Väsby sjöäng (JOK).

En mycket ovanlig observation för årstiden i vår del av landet utgjorde den **fjällvråk**, som den 1/6 sågs jaga över 30-meterskärret (RJ,OB).

Vid Säbysjön uppehöll sig sannolikt samma **fiskgjusepar** som redan under sommaren 2005 uppvisade häckningsintresse för lokalen.

En **småfläckig sumphöna** fanns kvar vid Säby strandäng t o m den 4/6.

Den 24/6 rastade 6 st **kärrsnäppor** på Säby strandäng (PF,TC).

Den första retursträckande **svartsnäppan** observerades den 3/6 vid Säby strandäng. På Barkarbyfältet rastade en **småspov** den 27/6 (BWE,TE) och samma dag upptäcktes en **småspov** sträckande med en grupp storspovar över Säby strandäng (OB,MW).

Den 1/6 födosökte en **svarttärna** under flera timmar i södra delen av Säbysjön (IE mfl).

Även i år häckade en **nordlig gulärta** (hane) med en sydlig hona på Säby strandäng (OB mfl)

En **trastsångare** hördes på västra sidan av Säbysjön den 6/6 (RLU).

Juli

Snatterand visade upp två st kullar med stort antal ungar vid Säby strandäng (JOK).

Brunand slog rekord i antalet häckningar vid Säbysjön och minst 10 st kullar av varierande storlek upptäcktes i södra delen av sjön (OB mfl).

Vid Väsby sjöäng konstaterades en lyckad häckning för ett av de två **smådoppingpar** som under lång tid uppehållit sig på lokalen (GSJ).

En lyckad häckning för **bivråk** (2 ungar) konstaterades i området. Sannolikt försökte ytterligare 1-2 par häcka här (TE mfl).

Brun kärnhök häckade framgångsrikt vid såväl Ravalen som Säbysjön vilket resulterade i 4+5 flygga ungar (AE,TE mfl).

Vid Barkarbyfältet och i området mellan flygfältet och Kymplingelänken häckade fyra **tornfalkspar** i uppsatta holkar. Totalt ringmärktes 22 st ungar i dessa holkar (AE,TE mfl).

Lärkfalkar observerades under perioden ofta i området.

Den 5/7 upptäcktes en gammal **pilgrimsfalk** på hög höjd över Säby strandäng. Falken störtök ned mot Barkarbyfältet, där allt i kråkfågelväg skrämdes upp på vingarna (MW,OB).

Under såväl årets sommar som fjolårets uppehöll sig ett **fiskgusepar** vid Säbysjön. Någon häckning genomfördes dock inte vid sjön.

Efter fjolårets katastrofalt dåliga häckningsresultat för Säbysjöns **skrattnåsar**, var det ytterst glädjande att kunna notera årets goda häckningsresultat.

I år lyckades ca 1 300 häckande par tillsammans få minst 1 000 ungar flygga.

En **skrântärna** upptäcktes vid Ravalen den 13/7 (RJ).

Vid södra delen av Säbysjön hördes en sjungande **härmsångare** den 2-7/7 (JW mfl).

Positivt är att **törnskata**, en art som är upptagen i EU:s fågeldirektiv samt på den s k Rödlistan", fortsätter att häcka på minst 15 platser i området.

Augusti

Över Säbysjön och 30-meterskärret sågs **havsörnar** den 17/8, 18/8, 26/8 samt 31/8 (2 ex).

En **brun glada** sträckte över 30-meterskärret den 30/8 (TE,SSJ,TC,RJ).

Utgör 2:a fyndet i år av **brun glada** och det 3:e någonsin på Järvafältet.

Blå kärnhök sträckte med 1 ex. över Säby strandäng den 28/8 (KL), 2 ex. (hane + hona) över 30-meterskärret den 31/8 (JOK) samt 1 ex. över Fornborgsberget den 31/8 (MW).

En lyckad häckning av **lärkfalk** konstaterades i norra delen av området, vilket resulterade i två st flygga ungar (TE mfl). Sannolikt försökte ytterligare något **lärkfalkspar** häcka i området. En ung **lärkfalk** sågs vid Säbysjön och Barkarbyfältet 27-28/8 (JOK).

I Ravalen sågs rekordmånga, 296 st, **sothöns**, (MW). Ett resultat av att rejält många par numera häckar vid sjön.

En **kustpipare** sträckte över Barkarbyfältet på kvällen den 13/8 (JW).

Ljungpipare rastade som vanligt under retursträcket på Barkarbyfältet och störst antal, 14 ex, noterades den 17/8 (UL,GSI,OB).

En **kärnsnäppa** jagades och sannolikt fångades av en lärkfalk över Barkarbyfältet den 15/8 (MW,KB,GSI,OB).

En **svartsnäppa** sträckte över Barkarbyfältet den 22/8 (JW).

Den 1/8 observerades en **skrântärna** över Barkarbyfältet (JW).

Gök observerades den 19/8, 27/8, 31/8 vid 30-meterskärret (JOK) samt den 28/8 vid Säby strandäng (KL)

En **gråspett** sträckte över Viby den 29/8 (MBO).

Hösten första **blåhakar** upptäcktes den 28/8 vid Säby strandäng och 30-meterskärret (KL,JW) och den första **lappsparven** vid 30-meterskärret den 31/8 (IE).

Nötkråkor, dock endast några få individer, observerades vid flera tillfällen under augusti i områdets nordligaste delar.

Den **råka**, som under hela sommaren uppehållit sig vid Barkarbyfältet och 30-meterskärret, var kvar under hela perioden.